

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

TAITAVAN JOUSITEKNIIKAN YTIMESSÄ

Keskeisimmät tekijät viulun jousilajien hallinnassa

TEKIJÄ Jenni Miettinen

Koulutusala Kulttuuriala	
Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Jenni Miettinen	
Työn nimi Taitavan jousitekniikan ytimessä - Keskeisimmät tekijät viulun jousilajien hallinnassa	
Päiväys 6.5.2022	Sivumäärä/Liitteet 45/1
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Savonia-ammattikorkeakoulu	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella yleisimpiä viulun jousilajeja niitä harjoittelevan opiskelijan ja opettavan pedagogin näkökulmasta. Tavoitteena oli luoda opettamista ja itsenäistä harjoittelua helpottava jousilajien olennaisimpiin piirteisiin keskittyvä työkalu. Työn aihe ja toteutustapa valikoituivat opinnäytetyön tekijän taitojen kehittämisen ja tiedontarpeen pohjalta. Aiheen hyödyllisyys haasteineen on myös noussut esiin vuosien varrella keskusteluissa muiden opiskelevien viulistien kanssa, jotka ovat ilmaisseet epävarmuutta jousilajien soittamisessa. Lisäksi olemassa oleva teoriamateriaali jousilajien suhteen voidaan kokea hankalasti ymmärrettävänä joko tekstin runsauden tai esimerkiksi vieraan kielen vuoksi. Työssä onkin keskitytty juuri selkeyteen ja jousilajien ydinkohtien esille tuomiseen.</p> <p>Opinnäytetyö on pedagoginen kehittämistyö, jossa aluksi perehdyttiin syvällisesti jousikäden eri ominaisuuksiin ja liikeratoihin, jousen kehittymisen vaikutuksiin jousilajien synnyssä, niiden toteuttamiseen tarvittaviin tekijöihin ja yleisimpien suomalaisten viulukoulujen jousilajiopetukseen. Tietoa kerättiin suomalaisten ja ulkomaalaisten tunnettujen viulupedagogien teoksista ja käytetyt lähteet olivat joko suomen- tai englanninkielisiä. Perehtymisen ja tiedon koonnin pohjalta luotiin jousilajikohtaiset tarkistuslistat. Asiantuntijaohjaajan ja pienen testikohderyhmän näkemyksiä hyödynnettiin muun muassa listojen sisällön kehittämisessä.</p> <p>Kehittämistyön tuloksena syntyneet tarkistuslistat esittävät kymmenen jousilajin ydinasiat selkeästi omille sivuilleen koottuina. Niiden visuaalisen ulkoasun luomisessa kiinnitettiin huomiota käytettyjen elementtien johdonmukaisuuteen ja tasapainoon sekä informaation tiivistämiseen. Listoilta käy helposti ilmi mihin asioihin tulisi erityisesti kiinnittää huomiota kunkin jousilajin toteuttamisessa. Työkalun avulla on mahdollista edistää jousilajien hallintaa ja vahvistaa jo olemassa olevaa osaamista.</p>	
Avainsanat Musiikki, viulu, jousisoittimet, soittaminen, äänenmuodostus, musiikkipedagogiikka	

Field of Study Culture	
Degree Programme Degree Programme in Music Pedagogy	
Author Jenni Miettinen	
Title of Thesis In the center of skillfull bowing technique -The essential elements in controlling bow strokes	
Date 6.5.2022	Pages/Appendices 45/1
Client Organisation /Partner Savonia University of Applied Sciences	
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this thesis was to examine the most common violin bow strokes from student's and pedagogue's point of view. The aim was to create a tool that helps its user, be it a teacher or an independent student, to focus on the essential aspects of violin bow strokes. The subject of the thesis and its form of execution were chosen because of the author's need to improve herself in terms of playing skills and knowledge. Also, when discussing with other violin students it has emerged that many of them have experienced insecurities when it comes to bowing technique. The existing violin study material has its problems as well. It can often be difficult to understand because of abundance of the text or, for example, use of a foreign language. This thesis's points of focus are particular attention to clarity and presenting the main points of each technique concisely.</p> <p>The thesis is a pedagogical development work that started with the author becoming familiar with following themes: bow hand's different qualities and movements, how bow's evolution has influenced bow strokes' origins, the components needed for executing the different bow strokes and representation of bow strokes guidance in most common Finnish violin schools. Information was accumulated from famous Finnish and foreign violin pedagogues' works and these books were written either in Finnish or in English. After getting familiarized with the subject matter and gathering of the material, the output of the thesis, bow stroke checklists, was created. An expert adviser's and a small test group's opinions were utilized when editing the content.</p> <p>The checklists display distinctly the main points of the ten bow strokes collected on their own pages. When planning the visual look of the checklists, attention was paid to coherence and balance of the elements which were used as well as summarization of the information. From the lists it is easy to see the most important points of each bow stroke. The tool makes it possible to advance the control of bow strokes and solidify the already existing know-how.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Music, violin, bowed string instruments, playing, tone production, music pedagogy</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
1.1	Aiheen esittely	6
1.2	Katsaus kolmeen viulukouluun	7
2	MERKITTÄVÄ JA MONIPUOLINEN JOUSIKÄSI.....	9
2.1	Jousikäden rooli äänenmuodostuksessa	9
2.2	Jousikäden liikkeet	11
2.2.1	Liikkeen kokonaisvaltaisuus soittamisessa	11
2.2.2	Sormiliikkeet ja käden ranneliikkeet	12
2.2.3	Kyynärvarren ja olkavarren liikkeet	15
3	VIULUN JOUSILAJIT	18
3.1	Jousen ja jousitekniikan kehitys lyhyesti	18
3.2	Detaché	19
3.3	Legato ja portato	20
3.4	Martelé.....	21
3.5	Collé	22
3.6	Staccato	22
3.7	Spiccato	24
3.8	Sautillé.....	25
3.9	Ricochet ja arpeggio	25
3.10	Havaintoja termistöstä ja merkintätavasta	26
4	PEDAGOGISEN KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI	27
4.1	Taustat ja tavoitteet.....	27
4.2	Kehittämistyön eteneminen	28
4.3	Tiedonhaun menetelmät.....	28
4.4	Luotettavuus ja etiikka	29
5	JOUSILAJIKOHTAISET TARKISTUSLISTAT	30
5.1	Asiasisältö	30
5.2	Ulkoasu	30
5.3	Muokkaus palautteen pohjalta	31
6	POHDINTA.....	32
	LÄHTEET	34

LIITE 1: JOUSILAJIKOHTAISET TARKISTUSLISTAT 36

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen esittely

Jousilajien opettelu on pitkäaikainen, jopa läpi viulistin elämän kestävä prosessi, johon kuuluu säännöllisin väliajoin oman tekniikan kyseenalaistaminen ja eteenpäin kehittämisen halu. Soitonopettajan olisi tärkeää tiedostaa mistä kaikista osa-alueista kunkin jousilajin tekniikka koostuu; mitkä asiat täytyy tapahtua, jotta tekniikka toimii oikein. Kukin oppilas ja oppija on yksilö, eivätkä kaikkien kokemat haasteet ole aina samanlaisia. Pedagoginäkökulmasta syvällinen ymmärrys jousilajeista auttaa myös tarjoamaan oppilaalle ohjausta hänen tarpeistaan lähtien.

Opinnäytetyöni on pedagoginen kehittämistyö, jossa perehdyn kymmenen jousilajin tekniikkaan ja esittelen niiden toteuttamista edellyttävät ydinkohdat tarkistuslistoilla. Nämä listat ovat lyhyitä jousilajikohtaisia infosivuja, joita voi käyttää ongelmanratkaisun välineenä jousilajien opettamisessa tai tekniikan työstämisessä. Työ lähti liikkeelle henkilökohtaisista tarpeista. Olen pitkään kaivannut omaan harjoitteluuni jousilajeista koottua, visuaalisesti selkeää ohjeistusta, joka auttaisi sisäistämään niitä paremmin ja tehostaisi niiden opiskelua. Oma soitollinen opintieni on ollut poikkeava ja sen lisäksi ajoittain opetuksellisesti epäjohdonmukainen, jonka vuoksi olen kokenut heikkoutta jousilajien hallitsemisessa. Haasteet jousilajien kanssa ovat omasta kokemuksestani varsin yleisiä muillakin viulisteilla, mukaan lukien jo opinnoissaan ammattikorkeakouluopintoihin ehtineillä. Opinnäytetyön tavoitteena onkin helpottaa paitsi omaa myös toisten suomenkielisten viulunsoitonopiskelijoiden itsenäistä harjoittelemista sekä tarjota monipuolista näkökulmaa jousilajien toteuttamiseen tuomalla esiin jousilajien osatekijät mahdollisimman kattavasti ja ytimekkäästi.

Jousilajeista löytyy paljon olemassa olevaa teoria- ja opiskelumateriaalia, esimerkiksi pedagogeilta Lajos Garam (1972, 1995, 2000) ja Ivan Galamian (1990), mutta ne ovat usein hajallaan tai ”piilossa” runsaan kirjallisen selostuksen lomassa. Suuri osa tarjolla olevasta materiaalista on englanninkielistä, kuten Simon Fischerin erinomainen teos *Basics - 300 exercises and practice routines for the violin* (1997) tai Leopold Auerin *Graded Course of Violin playing – Book 7* (1926). Kunkin jousilajin kohdalla on tietenkin tärkeää, että perusteltua tietoa löytyy sitä tarvitsevalle etsijälle runsaasti ja yksityiskohtaisesti. Jos kuitenkin haluaa arkisen harjoittelun lomassa muodostaa nopeasti käsityksen siitä, miksei jokin tekniikka toimi, voi olla työlästä lähteä etsimään vastausta kirjojen sivuilta.

Opinnäytetyöni *tutkimuksellisenä tavoitteena* on siis selvittää mistä kaikista tekijöistä työhön valitut, yleisimmin käytetyt jousilajit muodostuvat. Sen lisäksi haluan tutkia sitä, mitkä asiat ovat olennaisia jousilajien onnistumisessa silloin, kun pitkälle osaamisessaan edennyt oppilas harjoittelee omatoimisesti tai soitonopettaja työssään opettaa niitä oppilailleen. Lähdin hakemaan vastauksia perehtymällä ensin itse monipuoliseen tekniikkakirjallisuuteen. Kokosin ja valikoin keskeistä ja luotettavaa tietoa, ja kysyin vinkkejä lähdekirjallisuuteen muiltakin viulisteilta, kuten opinnäytetyön asiantuntija-ohjaaja Heli Untamalta ja viulopedagogi Emmi Mietalalta. Teoriaosuuteen käytin seuraavien arvostettujen viulopedagogien teoksia jousitekniikkaan liittyen: Leopold Auer, Simon Fischer, Carl Flesch, Ivan Galamian, Lajos Garam ja Yehudi Menuhin.

Varsinaisen jousitekniikkatietämyksen rikastuttamisen lisäksi tavoitteenani on paneutua sen taustalla vaikuttaviin asioihin. Tämän vuoksi opiskelin lisää jousen kehityksen historiasta, jousikäden fysiikasta

ja viulun äänenmuodostuksesta Dell’Olion väitöskirjasta vuodelta 2009 ja Stowellin monipuolisesta viulun soittoa ja sen historiaa käsittelevästä teoksesta *The Cambridge companion to the violin* (1922). Opinnäytetyötä varten kerätty aineisto ja siitä omaksuttu uusi tieto toimi oman osaamiseni selkeyttäjänä ja vahvistajana ja siten loi ammattimaisen pohjan kehittämistyölle.

Opinnäytetyössäni en käsittele varsinaista jousiotetta, jonka muodostamisesta lähdetään liikkeelle, kun aletaan opettaa jousella soittamista. Päädyin tähän sen vuoksi, että jousilajeja harjoittavan henkilön tulee jo omata vakiintunut jousiote pystyäkseen keskittymään listoilla olevien tekniikoiden työstämiseen. Rajasin aihetta myös jousilajien osalta. Näimme käsitellyt jousilajit opinnäytetyön asiantuntijaohjaaja Heli Untamalan kanssa yleisimmin esiintyvänä ja tärkeimpinä. Niistä löytyi myös eniten tietoa lähdekirjallisuudesta, mikä osaltaan tukee näkemystä niiden keskeisyydestä. Kehittämistyö ei myöskään sisällä asteittaisia harjoituksia, jotka omalta osaltaan johdattaisivat soittajan vaihe vaiheelta syvemmälle jousilajin hallintaan. Tällä rajauksella halusin tehdä eron jo olemassa olevaan samankaltaiseen opinnäytetyöhön (kts. luku 4.1) sekä keskittyä jousilajien ydinkohtiin.

Opinnäytetyöni on valmistunut kokonaisuudessaan kevään 2022 aikana. Valikoin ja rajasin aiheen tammikuussa, jolloin suoritin tehokkaan lähdemateriaalin kartoituksen, hankinnan ja valikoituihin teoksiin paneutumisen. Helmi- ja maaliskuun aikana kirjoitin työn teoriaosuuden, joka käsittää luvut 2–3. Teoreettisen viitekehityksen pohjalta tein varsinaisen pedagogisen kehittämistyön, tarkistuslistat, maalisi- ja huhtikuussa. Täydensin lisäksi tietoa ja työn perustelua muun muassa perehtymällä kolmen olemassa olevan suomalaisen viulukoulun; Iloiseen viuluniekkan, Viuluni soini sekä Colourstringsin, jousilajien opettamiseen. Opinnäytetyön asiantuntijaohjaaja valvoi osaltaan prosessin ajan teoriaosuuden ja luotujen tarkistuslistojen asianmukaisuutta sekä oikeaoppisuutta. Hänen ohjaamisensa lisäksi arvioitin tarkistuslistoja kolmella tuntemallani viulistilla ja myös heiltä saatujen kommenttien pohjalta kehitin listoja edelleen toimivampaan muotoon huhtikuun aikana.

1.2 Katsaus kolmeen viulukouluun

Valikoin tarkasteluun otetut viulukoulut esimerkeiksi niiden käytön yleisyyden vuoksi. Vielä noin 20 vuotta sitten tarjolla olevia suomenkielisiä viulukouluja oli varsin vähän ja tämän takia moni tuntemani viulisti on juuri Iloisen viuluniekkan tai Viuluni soini -sarjan kasvatteja. Opinnäytetyössäni tutustuin näiden viulukoulujen sekä Colourstringsin kirjalliseen ohjeistamiseen jousilajien suhteen ja tein niistä seuraavanlaisia havaintoja.

Iloinen viuluniekka 1 esittelee hyvin lyhyesti legaton (Usma 1974, 48, 50) neuvomalla, että kahdelle ja kolmelle samaan suuntaan soitettulle nuotille käytetään saman verran jouta. *Iloinen viuluniekka 2* puolestaan tutustuttaa ”nuottiin, jonka ylä- tai alapuolella on piste” ja sen soittaminen neuvotaan toteuttamaan nopealla jousenliikkeellä, jota seuraa tauko. Tämä kuvailu vastaa mielestäni heitetyn detachén tuntomerkkejä (ks. 3.2). Myöhemmin samassa kirjassa nähdään portato-merkintöjä kappaleiden yhteydessä, mutta jousilajia ei ole sanallisesti avattu sitä ennen (Usma 1974, 28, 33). *Iloinen viuluniekka 3* ei tarjoa uutta jousilajien osalta (Usma 1975, 4–45).

Colourstrings -sarjassa puolestaan on oma jousilajeihin keskittynyt vihkonsa *Yellow pages of the Colourstrings Violin School – 3 Basic Bowings*. Siinä on harjoitteita jousilajeille detaché, legato, portato,

martelé, staccato, marcato, spiccato, ricochet, sautillé ja arpeggio, mutta sanallinen ohjeistus puuttuu täysin. Kuvat sen sijaan havainnollistavat missä kohdassa jouta soitetaan, miten jousi jaetaan ja miltä jousilaji näyttää nuottikuvassa. (Szilvay 2010, Table of contents). Yksi kirjasarjan hienouksista on se, että sen visuaalisessa ilmeessä on keskitytty lapsentasoisuuteen. Näin ollen on ymmärrettävää, etteivät viulukoulun sivut sisällä mitään ylimääräistä informaatiota. Metodi käyttää opetuksen apuna opetusvideoita, joita löytyy myös jousilajeista Yellow pages -kirjan harjoittelun oheen. Niiden käyttö kuitenkin vaatii maksullisen käyttöoikeuden hankkimisen. Oppikirjasarjalla on lisäksi kirjat A-D käsittävä ”Viuluapinen – Opettajien ja vanhempien opas”, johon on koottu aikuiselle suunnattuja opetusohjeita ja vinkkejä eri asioiden harjoittamiseen oppilaalla. Tässä oppaassa on kirja C:n kohdalla esitelty lyhyesti legato (Szilvay 2008, 59) ja D-kirjan osiossa portato sekä ”pomp-piva jousi” ja arpeggio (Szilvay 2008, 78, 85, 90.) Löysin myöhemmin kokonaan englanninkielisen *Colourstrings Violin ABC- Handbook for teachers and parents (Szilvay 2018, 251–260)*, joka suomalaisesta vastineestaan poiketen sisältää myös opettajalle ja vanhemmalle sanallista ohjeistusta kirjaan *Yellow pages of the Colourstrings Violin School 3. Basic Bowings*.

Viuluni soi -viulukoulussa on ensimmäisessä kirjassa esitelty kappaleen yhteydessä neljäsosanuotti, jonka päällä on piste, mutta ei mainintaa siitä edes termin tasolla tai selitystä siitä miten nuotti tulisi soittaa (Lannes-Tukiainen, Kiiski & Manninen 2003, 30). Koulun toisessa osassa opetetaan samalla kertaa portato ja legato havainnollistamalla kuvan avulla jousen jakoa ja selittämällä, että legatossa äänet sidotaan samalla jousella soittaen, kun taas portatossa periaatteena on soittaa äänet samalla jousella, mutta pysäyttää jousi äänten välillä (Lannes-Tukiainen, Kiiski & Manninen 2005, 10).

Soitonopettajan opetus, kuten havainnollistaminen ja sanallistaminen toimivat tietenkin ensisijaisina opetuskeinoina, kun jousilajeihin aletaan tutustua. Kuitenkin sanallisen informaation vähyyks haastavasta aiheesta rajaa pois yhden oppimisen keinon, kun oppilas ei kotona harjoitellessaan voi käyttää oppikirjaansa muistin tukena tai apuna asian ymmärtämisessä. Tämä vaikeutti ja hidasti ainakin omalla kohdallani jousilajien omaksumista nuorempana.

2 MERKITTÄVÄ JA MONIPUOLINEN JOUSIKÄSI

2.1 Jousikäden rooli äänenmuodostuksessa

Unkarilainen viulisti ja pedagogi Leopold Auer (1921) toteaa äänenväriä ja musiikin tulkintaa koskien: ”Monotonisuus on musiikin kuolema”. Jos musiikilla halutaan sävyttää ja tehdä hyvä vaikutus, täytyy soittajan välttää äänenväriin köyhyyttä sisällyttämällä musiikkiin nyansseja ja aksentteja. (Auer 1921, 62.) Jousikäden hyvä hallinta ja jousitekniikassa kehittyminen edesauttaakin viulun koko potentiaalin valjastamista oman luovuuden käyttöön. Kasvava osaaminen mahdollistaa yhä korkeatasoisemman ja täydellisemmän taiteellisen ilmaisun. (Galamian 1990, 16.)

Viulun äänenmuodostus on kuitenkin monen tekijän summa. Viulua voidaan soittaa joko näppäillen, *pizzicato*, tai jousella, *arco*. Jousella soittaessa ääni syntyy, kun jousi hankaa kieltä ja saa sen värähtelemään. Tavallisimmin jousia pidetään oikeassa kädessä, vaikkakin myös viulua toisin päin soittavia viulisteja löytyy. (Aho 2009, 148.)

Juuri jousikäsi aiheuttaa monipuolisuudessaan suurimmat ongelmat soittajalle. Yksinkertaistettuna se koostuu kädestä, joka pitää jousia ja liikuttaa sitä yläraajan lihaksilla kannan ja kärjen välillä. Jouksen kulkusuunnan tulee olla mahdollisimman suora, jottei voin kielen leikkauspiste heikennä äänen laatua. (Aho 2009, 154.)

Laadukasta ääntä tavoiteltaessa on myös tärkeää, ettei jousella ”*prässää*” eli kohdistu tarpeettoman kovaa painetta kieleen, jolloin ääni kuristuu. Optimaalisessa äänenmuodostuksessa hyödynnetään käsivarren omaa painoa, jonka siirtymistä kielelle säätelevät jousikäden sormet; etusormi painaa jousia, peukalo toimii tukisormena ja pikkusormi tasapainottaa kokonaisuutta. (Aho 2009, 148; Menuhin 1987, 75.) Australialainen jousitekniikkaa tutkinut pedagogi Simon Fischer (1997) kuitenkin huomauttaa, että pelkkä käsivarren paino on usein hieman kömpelö, eikä ole niin käyttökelpoinen hienovaraisemmissa nyansseissa. Jos halutaan herkempi kontakti kieleen ja hiljaisempia sävyjä, saadaan ne paremmin aikaan käden painolla, jolloin ranne johtaa liikettä ja käsivarsi osallistuu jouksen kuljettamiseen passiivisemmin. Käsivarren ja käden painoa on myös hyödyllistä yhdistellä eri suhteissa vaihtelevien vivahteiden aikaansaamiseksi. (Fischer 1997, 12.)

Jousiotteessa haetaan mahdollisimman miellyttävää ja luonnollista tunnetta yläraajan ja jouksen välille. Kaikkien liikkeeseen osallistuvien osien; olkapään ja olkavarren, kyynärvarren, ranteen ja käden, tulisi toimia rentoina ja notkeina, jotta jousia pystyisi ohjaamaan vaivattomasti. (Aho 2009, 148, 154.) Kieleen kohdistuvan paineen säätelyssä tulee myös huomioida jouksen rakenteelliset erot kannassa ja kärjessä. Jousi on luontaisesti painavampi lähellä kantaa, *frossia*, ja kevyempi kärjessä. Jos halutaan, että ääni pysyy koko ajan tasaisena, soittajan täytyy mukauttaa kätensä kautta kanavoitu paine tarpeen mukaisesti; kärjessä tarvitaan enemmän painetta kuin kannassa. (Auer 1921, 21; Fischer 1997, 1.)

Jouksen kimmoisuus vaihtelee, mikä osaltaan vaikuttaa soittotuntumaan; kannassa jouhet myötäävät ja puu on jäykkä, kärjessä jouhet ovat jäykät ja puu joustaa, ja keskellä jousia sekä jouhet, että puu joustavat tasaisesti (Fischer 1997, 35). Peukalo osallistuu paineen säätelyyn aktiivisesti. Sen tehtävä

kannassa on olla kevyt, kun taas kärjessä sen täytyy työskennellä muiden sormien jouseen kohdistamaa painetta vastaan, jolloin sen kontakti ja vastavoima on kovempi. (Fischer 1997, 1.)

Äänenlaatuun vaikuttaa jousen ja käsivarren (tai käden) painon lisäksi jousen nopeus ja *kontaktipiste*, eli kohta, jossa jousi koskee kieleen tallan ja otelaudan välillä (Aho 2009, 149; Flesch 1939, 81; Galamian 2000, 51; Stowell 1992, 104). Edelleen merkitystä on jouhilla sekä jousen jaolla (Stowell 1992, 104). Kontaktipisteestä puhuessa jaetaan tallan ja otelaudan välinen alue usein viiteen osaan, jolloin lähimpänä tallaa on piste 1 ja lähimpänä otelautaa piste 5 (ks. kuva 1). Flesch (1939, 82) käyttää numeroiden sijaan termejä: tallalla, lähellä tallaa, keskellä, lähellä otelautaa ja otelautalla. Eri kohdat ja eri kielet vastaavat ja soivat yksilöllisillä tavoilla, ja tässäkin edellä mainitut jousen paino ja vauhti, pitää sopeuttaa kunkin kohdan tarpeiden mukaan, jotta äänenlaatu säilyisi toivotunlaisena (Flesch 1939, 81–82; Fischer 1997, 41).

KUVA 1. Kontaktipisteet numeroituna (Miettinen 2022, CC BY-SA)

Yleisperiaate on, että käyttämällä paljon kevyttä joustaa lähellä otelautaa saadaan kevyt, pehmeä ja hauras ääni, josta äärimmilleen vietyinä käytetään termiä *flautando*, viitaten sen huilumaiseen sävyyn. Sen sijaan soittamalla hitaahkolla ja painavalla jousella läheltä tallaa, äänenväri on tiivis, terävä ja keskittynyt. Taitava viulisti hallitsee kummatkin äänenmuodostustavat ja osaa yhdistellä niitä halutun vivahteen mukaan. (Auer 1921, 22; Flesch 1939, 81–82; Galamian 1990, 54.) Kontaktipisteen valintaan vaikuttaa kuitenkin myös vasen käsi. Yläasemissa, eli korkealla otelaudalla soitetessa, soivan kielen pituus on lyhyt ja vaatii siksi soidakseen kauniisti jousella tallan läheisyyttä. (Flesch 1939, 81–82.)

2.2 Jousikäden liikkeet

2.2.1 Liikkeen kokonaisvaltaisuus soittamisessa

Jousikäden vaikutus viulun äänenmuodostukseen on erityinen. Kehon eri osien liikkeillä ja sen kautta jousen hallinnalla on ratkaiseva rooli halutun äänen aikaansaamisessa. Amerikkalaisen viulistin Paul Rollandin (Garam 1995, 80–82) pedagogiikka keskittyy juuri liikkeen ympärille; se painottaa liikkeiden tasapainoisuuden ja kehollisen kokonaisvaltaisuuden osuutta taidokkaassa ja optimaalisessa soittamisessa. Hän listaa kolme tärkeätä liikkeen vaihetta; ennakoiva, toteuttava ja loppuun saattava vaihe. (Garam 1995, 80–82.) Ennakoinnin puolesta puhuu myös Menuhin (1987) pitkien jousenvetojen ja -vaihtojen yhteydessä. Vartalo ikään kuin myötää jousenvaihtoa; liike aloitetaan tuomalla viulu aluksi samaan suuntaan jousen liikkeen kanssa, mutta sitten liike ja viulu, suunnataan vielä pois päin jousesta ennen jousen vaihtoa. Tällainen liikehdintä auttaa jousenvedon lopettamista ja ennakoitua tulevaa joustia. (Menuhin 1987, 77.)

Ennakoivilla liikkeillä lisätään jousen hallintaa toteutusvaiheessa ja vähennetään ei-toivottua äkkinäisyyttä. Turhaa liikkeen pysäyttämistä tulisi soittaessa välttää (liikkeen lopetusvaihe) ja pyrkiä hyödyntämään jo olemassa olevaa liikettä, sillä tämä lisää liikkeen ekonomisuutta ja vähentää voimankäyttöä. Näin saadaan esimerkiksi jousenvaihdot sulautumaan paremmin toisiinsa. (Garam 1995, 81–82.)

Rolland tutki jousikäden liikkeitä myös jousilajien näkökulmasta. Hän teki jaon kahteen liiketyyppiin; *vapaisiin ballistisiin* ja *hitaisiin kontrolloituihin* liikkeisiin. *Vapaat ballistiset liikkeet* käsittävät esimerkiksi sautillén ja spiccaton, ja ovat liikekieleltään toisteisia, kevyitä, nopeita ja vapaita. Ballistiset liikkeet vaativat käsivarrelta rentoutta ja kykyä myötäillä joustia. *Hitaita kontrolloituja liikkeitä* ovat esimerkiksi leveä detaché ja legato ja ne tarvitsevat onnistuakseen aina tietyn määrän lihasjännitystä. Näiden liikkeiden liikerata on jonomainen, lähtien selkälihaksista ja edeten olkapään ja käsivarren kautta käsiin ja sormiin. (Garam 1995, 81–82.)

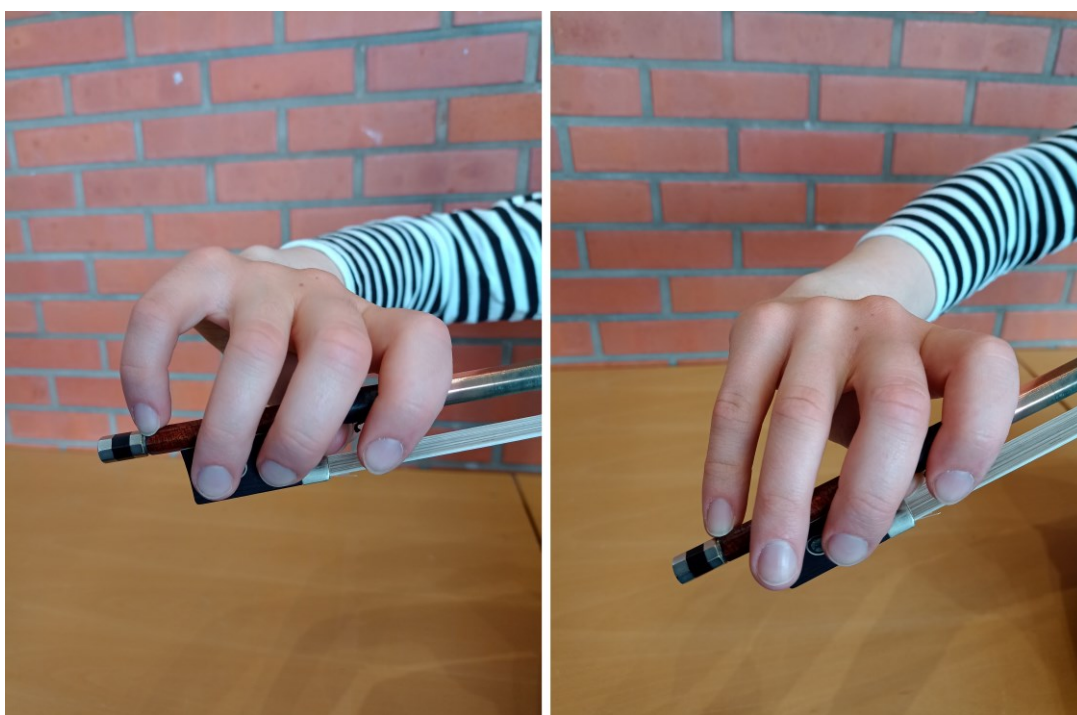
Jousikäden liikkeiden suhteen voidaan mennä yhä syvemmillä yksityiskohtiin. Oikean käden eri osat; *sormet, ranne, kyynärvarsi* ja *olkavarsi*, osallistuvat jousitekniikan toteuttamiseen ajoittain hyvinkin hienovaraisella, mutta yhtä lailla tärkeällä tavalla. Sormet ovat esimerkiksi aktiivisimmillaan, kun soitetaan pieniä ja tarkkoja paikkoja, kun taas laajempaa liikettä käsivarresta tarvitaan Galamianin mukaan, kun halutaan saada aikaan ”vahvempia ja karkeampia tehoja”. (Galamian 1990, 47.)

2.2.2 Sormiliikkeet ja käden ranneliikkeet

Sormet voivat osallistua jousen liikkeeseen monin tavoin. *Pystysuorassa liikkeessä* (ks. kuva 2) peukalo ja muut sormet liikuttavat jouta lähemmäs ja kauemmas kämmenestä, jolloin jousi nousee ja laskee pystysuorasti kieleen nähden. *Vaakasuora liike* (ks. kuva 3) voidaan nähdä jousen suorassa, pitkittäissuunnassa tapahtuvassa liikkeessä, jossa peukalo ja pikkusormi ojentuvat vetojousen päässä ja palautuvat normaaliin, kaareviin asentoihinsa työntöjousen aikana. Huomionarvoista on, että peukalo elää liikkeen mukana ja on aktiivinen. Sormien vaakasuora liike osallistuu muun muassa martelén (ks. 3.4) suorittamiseen. (Galamian 1990, 46.)

KUVA 2. Sormien pystysuora liike (Miettinen 2022, CC BY-SA)

KUVA 3. Sormien vaakasuora liike (Miettinen 2022, CC BY-SA)

Fischer (1997) kuitenkin kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota sormien passiivisemmän myötäamisen ja aktiivisemmän tekemisen eroon jousen vaihdoissa. Kun jousen suunta vaihtuu, sormien ei tulisi olla juurikaan aktiivisia, sillä liika aktiivisuus aiheuttaa hetkittäisen nopeuden lisäämisen, mikä kuulokuvassa välittyy aksentin tapaan. Jos pyrkimyksenä on mahdollisimman tasainen ja huomaa-maton jousen vaihto, jouta tulisi hidastaa ja keventää juuri ennen suunnan vaihdosta. (Fischer 1997, 9.)

Muita sormien liikkeitä ovat vaakasuora ja pystysuora kääntöliike, sekä käännös pituusakselin ympäri. *Vaakasuuraa kääntöliikettä* käytetään lyhyissä edestakaisissa jousiliikkeissä, kuten spiccatossa (ks. 3.7) ja detachéssa (ks. 3.2). Se osallistuu jousen suunnan hienosäätöön. Vaakasuora kääntö liikuttaa jousen kärkeä vaakasuorassa keskipisteenä olevan peukalonpään ympäri siten, että pikkusormi työntää jouta eteenpäin ojentuessaan ja etusormi samalla vetää sitä. Peukalo ja keskisormet ovat passiivisia, nimetön tukee pikkusormea ja sormien alkuperäinen asento palautuu vastakkaisella liikkeellä. (Galamian 1990, 47.)

Pystysuora kääntö puolestaan liikuttaa jousen kärkeä pystysuorasti ylös ja alas keskipisteenä olevan peukalonkärjen ympäri. Peukalo ja keskisormi muodostavat tukipisteen jousen keinunnalle. Pikkusormi painamisellaan nostaa jousen kärkeä ja keventyessään antaa jousen laskeutua takaisin omalla painollaan. Tällainen liike auttaa säätelemään jousen painoa ja osallistuu kieltenvaihtoihin jousen kannassa yhdessä ranteen rotaation kanssa. (Galamian 1990, 47.)

Sormien *käännös pituusakselin ympäri* (ks. kuva 4), tapahtuu kiertämällä jouta peukalon ja etusormen välissä, niin että jouhet ovat vuoroin soittajaa kohti ja vuoroin pois päin soittajasta. Liikettä käytetään, kun halutaan säädellä kieleen osuvien jouhien määrää. (Galamian 1990, 47.)

KUVA 4. Sormien käännös pituusakselin ympäri (Miettinen 2022, CC BY-SA)

Käden ranneliikkeillä tarkoitetaan ranteesta lähteviä jousen liikkeitä ja ne mahdollistavat käden liikkeen ja rotaation kaikkiin suuntiin. Näitä ovat käden pystysuora ja vaakasuora liike. *Käden*

pystysuorassa liikkeessä (ks. kuva 5) käsi joustaa ranteesta ylöspäin ja alaspäin suhteessa käsivarreen, ja ranne on vuoroin korkealla ja alhaalla. (Galamian 1990, 48.) Pystysuoralla liikkeellä voidaan vähentää kyynärvarren ja olkavarren liikkeen laajuutta kieltenvaihdossa (Fischer 1997, 10). *Käden vaakasuora liike* (ks. kuva 6) on pystysuoraan liikkeeseen nähden pienempi liike. Siinä ranne liikuttaa kättä oikealle ja vasemmalle kielen suuntaisesti. (Galamian 1990, 48.)

KUVA 5. Käden pystysuora liike ranteesta (Miettinen 2022, CC BY-SA)

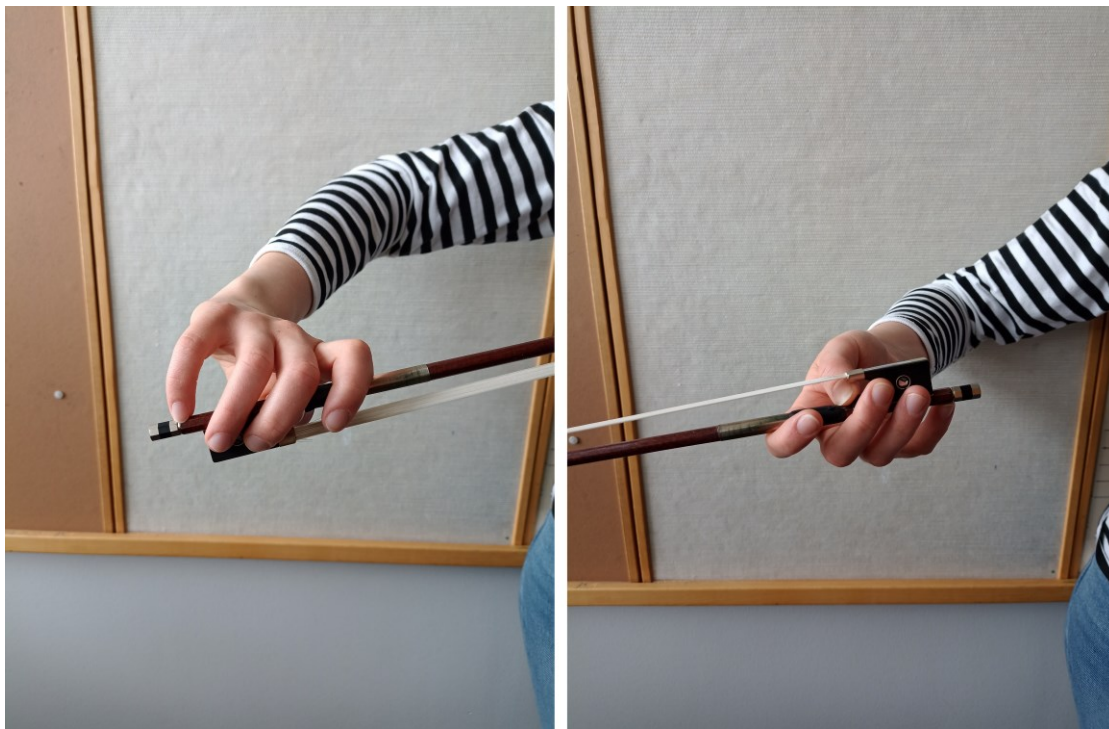
KUVA 6. Käden vaakasuora liike ranteesta (Miettinen 2022, CC BY-SA)

2.2.3 Kyynärvarren ja olkavarren liikkeet

Kyynärvarren auki – kiinni -liike (ks. kuva 7) on jousella soittamisen perusliike. Sitä verrataan usein saranaan; oven tavoin käsivarsi loittonee ja ”aukeaa” sekä koukistuu ja ”sulkeutuu” riippuen soite- taanko veto- vai työntöjousta. *Kyynärvarren kääntöliikkeellä* (ks. kuvat 8a ja 8b) tarkoitetaan kyynär- varren kääntämistä kyynärpästä niin, että kämmen kääntyy osoittamaan joko alaspäin (pronaatio) tai ylöspäin (supinaatio). (Galamian 1990, 48.) Pronaatio ja supinaatio eivät kuitenkaan itsesään ole varsinaisia liikkeitä, vaan asentoja. Pronaatiossa käsi on kääntyneenä etusormen puoleen, jonka kautta paine kohdistuu kieleen. Supinaatiossa puolestaan paino on siirtyneenä pikkusormelle, jolloin paine kieleen vähenee. Supinaatiota tarvitaan monissa kielestä irti tapahtuvissa jousitekniikoissa ku- ten spiccatossa (ks. 3.7). Vuorottelusta pronaation ja supinaation välillä puhutaan kyynärvarren ro- taatioliikkeenä (Fischer 1997, 16.)

KUVA 7. Kyynärvarren auki – kiinni -liike (Miettinen 2022, CC BY-SA)

KUVA 8a. Lioiteltu liikepari kyynärvarren kääntöliikkeestä (Miettinen 2022, CC BY-SA)

KUVA 8b. Kyynärvarren kääntöliike (Miettinen 2022, CC BY-SA)

Olkavarren anatomia mahdollistaa monenlaisia liikkeitä, joista osa voi suoranaisesti haitata jousitekniikkaa. Olkapään nostaminen on tunnettu ongelmallinen tapa varsinkin vasta-alkajilla, joka aiheuttaa ongelmia soittoergonomiassa ja jousikädessä. Olkapään nostamiseen pitääkin puuttua jo varhaisessa vaiheessa. (Galamin 1990, 48.)

Hyödyllisiä liikkeitä soittoteknisesti ovat olkavarren pystysuora ja vaakasuora liike. *Olkavarren pystysuora liike* (ks. kuva 9) osallistuu kieltenvaihtoihin; se lähentää ja loitontaa käsivartta kehosta kielen kulman mukaisesti. *Olkavarren vaakasuora liike* (ks. kuva 10) on puolestaan mukana perusjousenvedossa, etenkin jousen kantapuolella. Siinä olkavarsi liikkuu eteenpäin jousen kannassa ja pois päin siirryttäessä lähemmäs jousen keski- ja kärkipuolta. (Galamian 1990, 48.)

KUVA 9. Olkavarren pystysuora liike (Miettinen 2022, CC BY-SA)

KUVA 10. Olkavarren vaakasuora liike (Miettinen 2022, CC BY-SA)

3 VIULUN JOUSILAJIT

3.1 Jousen ja jousiteknikan kehitys lyhyesti

Viulun jousi oli alkujaan käyrä keppi, johon oli kiinnitetty pysyvään jännitykseen vyyhti hevosen jouhia tangon molemmista päistä. 1500-luvulla jouta alettiin kuitenkin kehittämään vastaamaan uudistuneen viulun tarpeita ja parantamaan jousen hallintaa. Silti vasta 1700-luvun vaihteessa jalostui säveltäjä Arcangelo Corellin mukaan nimetty jousityyppi lähemmäs sellaista muotoa, jollaisena jousi tunnetaan tänä päivänä. Tämä corelli-jousi oli pidempi ja suurempi sekä omasi alaspäin kaartuvan kärjen, jolla saatiin jouhet paremmin erotettua tangosta. 1700-luvulla jousen kantaan, frossiin, kehitettiin ruuvi, jonka avulla jousien kiristäminen ja löysääminen mahdollistui. Säveltäjä Giuseppe Tartini uudisti 1700-luvulla corelli-jousen kärkeä edelleen jyrkemmäksi ja Wilhelm Cramer vuosisadan lopussa muokkasi jousesta hieman sisäänpäin kaartuvan version. (Dell'Olio 2009, 14–17; Stowell 1922, 24–29.)

Jousen käytöstä löytyy tietoa 1600-luvulta, jonka perusteella voidaan havaita sen vaihdelleen hieman maittain. Ranskassa oli tyylinmukaista soittaa *non-legato*, erotellusti. Soitetut kappaleet olivat tansseja ja tahdin iskulliset äänet soitettiin vetojousella ja iskuttomat työntöjousella. Italiassa ja Saksassa soitettiin koko jousen legatoa, mutta tämän lisäksi käytetyt jouset poikkesivat toisistaan; Ranskassa käytössä oli lyhyt "tanssijousi", kun taas Italiassa ja Saksassa pidempi "sonaattijousi", joka oli notkeampi ja jolla oli helpompi luoda erilaisia sointivärejä. (Garam 2000, 187.) Myös musiikin dynamiikan crescendoja ja diminuendoja alettiin toteuttamaan 1600-luvulla ja jo tuolloin viulistit tutkivat keinoja, kuinka saada viulusta esiin yhä parempi ääni esimerkiksi runsaamman jousenkäytön avulla (Dell'Olio 2009, 37; Garam 2000, 188).

Nykyisin käytössä oleva jousimalli on ranskalaisen Francois Tourten vuonna 1780 suunnittelema, ja se edisti muun muassa leveän, laulavan, *cantilenen* sekä *detachén* eri muotojen kehittymistä (Dell'Olio 2009,1; Garam 2000, 191). Siinä missä corelli-jousi tehtiin käärmepuusta ja oli painava, puiset nykyjouset tehdään pernambucopuusta, joka on vahvaa ja joustavaa (Dell'Olio 2009, 9; Stowell 1922, 28). Sopivan puulajin löytyminen vaikutti myös siihen, että jousesta saatiin tehtyä helpommin kontrolloitava, kevyempi ja herkempi vastaamaan soittajan impulsseihin. Muutokset jousen materiaalissa ja rakenteessa vaikuttivat muun muassa äänenlaadun ja legaton muotojen kehittymiseen. (Stowell 1922, 26, 28–29.)

Ennen Tourten jousen kehittymistä jouset olivat eri tavalla balansoituja kuin nykyjouset, jonka vuoksi niillä ei olisi voinut soittaa joitakin nykyajalle tavallisia jousilajeja. Vanhemmissa jousissa työntö- ja vetojouset olivat eri vahvuisia, ja vasta Tourten jousen myötä niitä voitiin soittaa yhtä vahvoina, ja jousenvaihdot voitiin alkaa toteuttaa joko kuuluvina tai lähes kuulumattomina. Lisäksi kaikkien sellaisten jousilajien toteuttaminen, jotka tarvitsevat painon jousen alkuun (esimerkiksi martelé, soinnut tai sforzato) sekä heitettävien jousilajien (esimerkiksi spiccato ja arpeggio) tekeminen oli jousen fyysisten ominaisuuksien vuoksi mahdotonta ennen Tourten jouta. Nykyajan jousella voidaan niin ikään muodostaa välittömästi täyteläinen sointi heti jousenvedon alusta asti. (Dell'Olio 2009, 22, 30, 32, 56.)

Mainittakoon, että jousen kehittyminen vaikutti luonnollisesti myös jousikäden *otteen* kehittymiseen ja tällä oli osaltaan vaikutusta jousitekniikan edistymisen vaiheisiin. Varsinaiseen jousiotteeseen ei kuitenkaan tässä opinnäytetyössä perehdytä tarkemmin.

3.2 Detaché

Detaché on muiden jousilajien perusta. Se suoritetaan soittamalla yksi ääni per jousenveto tai jousentyöntö. Toisiaan seuraavat sävelet soivat mahdollisimman tasaisesti ja sidotusti, vaikka jousen suunta vaihtuu. Detachéa voidaan soittaa missä kohtaa joustahansa ja minkä pituisella jousella tahansa, mutta tyypillisimmin sitä soitetaan jousen kärkipuolella. (Garam 2000, 193; Fischer 1997, 59.)

Ranne aloittaa liikkeen veto- ja työntöjousella, jota käsivarsi jatkaa (Auer 1921, 26.) Kärjessä soittaessa kyynärvarsi on aktiivinen, vaikkakin sen osallistuminen vähenee, kun tempo kasvaa ja jousen liike nopeutuu (Galamin 1990, 57). Hyvä perusdetaché saavutetaan, kun osallistuvat lihakset ovat minimijännityksessä; soittaessa tulisi hakea rentoutta koko liikelinjaan olkavarresta kyynärvarren kautta ranteeseen ja sormiin. Kyynärvarren ja ranteen rotaation kautta haetaan etusormelle hyvä kontakti jouseen, varoen kuitenkin painamasta sormeaa liikaa jousen puuta vasten. Optimaalinen paine kielelle syntyy käden omasta painosta, kun kyynärvarsi lepää rentona viulun kielen varassa. Jousen kallistuskulma ja jouhien määrä kielellä vaihtelee sen mukaan millä nyanssilla soitetaan; pianossa jousi on hieman kallellaan, kun taas fortessa enemmän pystyssä. (Garam 2000, 193–194.)

Kun detaché esiintyy toistuvien kieltenvaihdojen yhteydessä, liike tapahtuu joko pystysuorana kädenliikkeenä ranteesta (ks. 2.2.2), kyynärvarren sisäänpäin ja ulospäinkierrolla (ks. 2.2.3) tai näiden yhdistelmänä (Galamin 1990, 57). Detachésta esiintyy erilaisia versioita ja niiden varioiva käyttö lisää musiikin monipuolisuutta ja tulkintaa. (Galamin 1990, 59.)

Yksinkertaista detachéa (simple detaché) on jo esitellyt edellä. Siinä jousenkäyttö on kevyttä ja tasaista. Mitä nopeampi jousenveto on, sitä vähemmän käsivarsi osallistuu liikkeeseen ja tehdään enemmän ranteella. Aktiivinen ranne on edellytys sujuvalle kieltenvaihtotekniikalle. (Garam 2000, 195.) *Aksentoidun detachén* (accented detaché) jokainen ääni alkaa aksentilla, joka aikaansaadaan painolla ja nopeudella jousenvedon alussa. Se eroaa kuitenkin marteléstasta, joka on terävämpi ja lyhyempi (ks. 3.4). (Garam 2000, 196.)

Kannatellussa detachéssa (detaché porte) äänen alussa on hento, jousen paineella aikaan saatu äänen voimistus, jota sitten pehmennetään. Äänten välissä voi olla pieni tauko ja ne joka tapauksessa välittyvät kuulokuvassa eroteltuina. Kannatellulla detachélla voidaan nostaa esiin melodian kannalta merkittäviä ääniä. (Galamin 1990, 58; Garam 2000, 196.) *Heitetty detaché* (detaché lance) on jousenveto, joka on suhteellisen lyhyt ja nopea äänen alussa. Se esiintyy usein kannatellun detachén (detaché porté) yhteydessä tai itsenäisesti silloin kun halutaan lyhyitä jousenvetoja ilman äänen vaihteluja. Äänen alussa ei ole aksenttia, mutta äänten välillä on tauot, ellei tempo ole hyvin nopea. (Galamin 1990, 58–59; Garam 2000, 196.)

3.3 Legato ja portato

Legato on jousilaji, jossa soitetaan vähintään kaksi ääntä samalla jousenedolla sidotusti. Äänten välille ei tule tehdä katkoa ja jousen tulisi kulkea tasaisesti kaaren alusta loppuun asti, jolloin ääni soi laulavana. Legaton onnistumiseen vaikuttaa olennaisesti oikeanlainen jousen jakaminen, jonka avulla myös hakeudutaan optimaaliseen kielenvaihtokohtaan. Tyypillisimmät ongelmat esiintyvätkin kielenvaihtojen yhteydessä, jolloin voi olla haastavaa toteuttaa legatoa kuulokovaltaan tasaisesti ja ilman aksentteja. Laadukkaaseen kielenvaihtoon auttaa jousen kohdan lisäksi kohdekielen ennakoiva lähestyminen ja pienet kielten kulmat, joita ohjataan olkavarrella sekä painon antaminen jousella kielenvaihdon aikana. Huomattavaa äänen tasaisen soinnin kannalta on myös se, että jousen kärkeen mentäessä on käden rotaation tai nojan avulla kohdistettava lisää painoa jouseen. (Galamin 1990, 55–56; Garam 2000, 197–198.)

Onnistunut legato riippuu paljon myös vasemman käden työskentelystä. On tärkeää, että vasemman käden sormet artikuloivat selkeästi ja toimivat oikeaan aikaan jousen kanssa; soittava sormi ei saa nousta ennakoivasti pois säveleltä, ennen kuin seuraava sormi on valmiina. (Galamin 1990, 56; Garam 2000, 198.)

Portato, jota kutsutaan joskus *louréksi*, on hyvin samankaltainen kannatellun detachén (detaché porte) kanssa. Siinä ääni tuotetaan samalla tavalla aksentoimalla, eli paisuttamalla äänten alut ja pehmentämällä äänten loput. Sävelten välissä voi olla hyvin pieni tauko tai ne voidaan soittaa yhteen. Portatossa toisiaan seuraavat äänet soitetaan samalla jousella, legatona ja niiden välillä jousi voi joko pysyä kielellä, tai kohota siltä aavistuksen verran. (Galamin 2000, 58.)

Portato saadaan aikaan käden rotaatioliikkeellä. Garam (1972) kehottaa kiinnittämään huomiota siihen, että olkavarsi pysyy soittaessa mahdollisimman rentona. Portaton aikana jousen tulisi myös pysyä koko ajan liikkeessä. (Garam 1972, 50.)

Auer (1926) listaa portatolle vielä lisänimet *ondulé, parlando ja semi-staccato*. Hän luonnehtiikin portatoa legaton ja staccaton välimuodoksi, jolla on pehmeä ja hyväilevä sävy. Hän huomauttaa, että tärkeässä roolissa portaton tekemisessä toimii joustava etusormi, joka äänten alussa kohdistaa painetta jouseen ja näin aikaansaa hetkellisen äänen voimistumisen. (Auer 1926, 15.)

3.4 Martelé

Martelén kuulokuva on lyhyt, napakka ja iskevä. Sitä on luonnehdittu myös aggressiiviseksi. Martelén hyvän hallinnan katsotaan edistävän koko jousitekniikkaa. (Galamin 1990, 60; Garam 2000, 206.)

Martelässä keskeisessä osassa on jokaisen äänen alussa oleva puraiseva aksentti, joka saadaan aikaan vapauttamalla kieleen kohdistettu paine nopealla, kevyellä jousenvedolla. Jotta aksentti toteutuu laadukkaana, liikkeen ajoituksen ja koordinaation on tapahduttava oikealla hetkellä. Jos painetta kevennetään liian aikaisin, aksenttia ei synny, jos taas liian myöhään, äänelle jää epätoivottu, rahi-seva "häntä". Äänen jälkeen seuraa aina tauko ennen seuraavaa martelé-ääntä. (Galamin 1990,60.) Paineen säätelyyn, joka aiheuttaa suurimmat ongelmat martelén toteuttamisessa, auttaa ranteen pitäminen alhaalla ja kyynärvarren kevyt pronaatio eli sisäänpäin kiertäminen (Garam 2000, 207).

On huomattava, että vaikka jousen paino kevenee heti aksentin vapauttamisen jälkeen, se ei kuitenkaan nouse kieleltä äänten välillä. Marteléä soitetaan yleensä jousen kärjessä, mutta sitä on hyödyllistä harjoitella myös koko jousella. Kaikki jouhet on hyvä pitää kielellä, jousi pystyssä kieleen nähden. (Garam 1972, 51.)

Martelässä liikeimpulssi saa lähtönsä koko käsivarresta, mutta myös sormet ja käsi osallistuvat liikkeeseen samanaikaisesti joustamalla. Sormien ja käden rooli kasvaa sitä enemmän, mitä lyhyemmällä ja hiljaisemmalla äänellä soitetaan, jopa siinä määrin, että martelé on mahdollista suorittaa pelkästään sormia ja kättä käyttämällä. Martelé-liikkeen kolme osatekijää ovat siis *kyynärvarren auki- kiinni -liike (2.2.3)*, *vaakasuora sormiliike (ks. 2.2.2)* ja *sormien painaminen* jouselle aksentin aikaansaamiseksi. (Galamin 1990, 60–61.)

Garam (2000) kehottaa kiinnittämään huomiota seuraaviin ydinasioihin martelén soittamisessa: onko jousen kulkusuunta suora, missä kohdassa martelé suoritetaan, kieleen kohdistuvan paineen sopivuus ja ajoittaminen, sekä mahdollisten kielenvaihtojen suorittaminen ennen jousenvetoa. Marteléä esiintyy kahta tyyppiä, jotka ovat yksinkertainen martelé ja pitkitetty martelé. (Garam 2000, 207.)

Yksinkertaisessa martelässä alun aksenttia seuraava sävel on lyhyt. Yksinkertainen martelé voidaan suorittaa missä osassa jouta tahansa pidemmällä tai lyhyemmällä jousenvedolla. Kuitenkin kannassa soittaessa on huomattava, että tällöin jousi tarvitsee kannattelua, koska ääni saa helposti loppurahinan johtuen jousen luontaisesta frossin painosta. (Galamin 1990, 60; Garam 2000, 207.) Soittajan tulee jatkuvasti arvioida jousen painoa. Painoa ei saa kokonaan hellittää varsinkaan vetojousien aikana, koska tällöin jousi saattaa lähteä pomppimaan ja äänenlaatu kärsii. (Galamin 1990, 60.)

Pitkitetyssä martelässä vapautettua aksenttia seuraava sävel on soi pitkänä. Galamin luonnehtii sitä "ekspressiiviseksi, martelé-alukkeiseksi detaché-jousitukseksi". Nopealla jousenvedolla aikaansaatu ääni voidaan hidastaa haluttuun nopeuteen pian aksentin jälkeen. Edellä esitellyt aksentinmuodotukset pätevät myös pitkitetyn martelén kohdalla. (Galamin 1990, 62.)

3.5 Collé

Galamian (1990) kutsuu collén liikettä jousen suorittamaksi pizzicatoksi. Se on jousilaji joka, kuten spiccato (ks. 3.7.) lähtee kielen yläpuolelta ja käytyään napakan nopeasti kielellä palaa välittömästi ilmaan sävelten välillä. Osuessaan kieleen jousi lyhyesti puraisee sitä hieman martelén tyyliä, jolloin kuulokuva on terävä ja aksentoitu. (Galamian 1990, 62.)

Collé saadaan aikaan jousen alapuolella käyttämällä lyhyestä kohtalaiseen määrään jousta. Liike itsessään syntyy käsivarresta sekä aktiivisista sormista, jotka tekevät pystysuoraa ja vaakasuoraa sormiliikettä (ks.2.2.2). Mitä leveämpi collé, sitä enemmän käsivarsi osallistuu liikkeen toteuttamiseen. (Galamian 1990, 62.)

Liikkeen alussa sormet koukistetaan ja rystyset lasketaan alas. Lyhyt, puraiseva vetojousi saadaan aikaan suoristamalla sormet nopeasti ja samalla nostamalla jousi pois kieleltä käsivarren avulla. Paine vapautetaan heti kun jousenveto alkaa. Työntöjousi valmistetaan päinvastaisesti; sormet ovat suurempina ja rystyset korkeammalla. Heti työntöjousen alussa sormet koukistetaan kielikontaktin yhteydessä ja jousi nostetaan heti ylös kieleltä. (Fischer 1997, 62.)

Collén hallinta kehittää koko jousen hallintaa ja siksi sitä tulisi harjoitella myös jousen kärkipuolella. Collélla voidaan korvata martelé nopeammissa tempoissa ja sillä voidaan nostaa esiin yksittäisiä säveliä pidemmissä spiccato-jaksoissa. Harjoittellessa colléta on aluksi hyödyllistä suorittaa liikkeet osissa; jousi nostetaan ilmaan aina kielellä käymisen jälkeen, jonka jälkeen se lasketaan takaisin valmistamaan tuleva martelémäinen puraisu. (Galamian 1990,62.)

3.6 Staccato

Staccato voidaan jakaa hitaaksi, nopeaksi ja lentäväksi staccatoksi. *Hitaassa staccatossa* jousi pysyy koko ajan kielellä ja sen sointipiste on jousen kärkipuolella. Se perustuu martelé-jousitukselle (ks. 3.4), eli siinä soitetaan martelén tavoin napakoita säveliä peräkkäin, mutta samalla jousenvedolla. (Garam 1972, 52.) Jokaisen aksentin jälkeen jousen kieleen kohdistamaa painetta kevennetään hetkeksi ennen seuraavaa aksentilla alkavaa ääntä. Näin suoritettuna on kuitenkin mahdotonta soittaa peräkkäisiä martelé-ääniä kovin nopeassa tempossa. (Galamian 1990, 64.) The Strad -lehden artikkelissa (Klopčič 2003/2021) kiinteän staccaton maksimitempoksi luokitellaan 66–88 iskua minuutissa, soittajan taidosta riippuen.

Nopea staccato muodostetaankin eri tavalla kuin juuri kuvattu hidas staccato. Nopeassa staccatossa ei ehdi tekemään martelén kaltaisia aksentoituja nuotteja nopeasti peräkkäin lisäämällä ja hölläämällä painetta. Nopea staccato tehdään jännittämällä käden lihaksia ja nojaamalla jousta kieltä vasten. Paine ei hellitä, vaan pysyy koko ajan samana, ja vaikutelma pienistä tauoista äänten välillä saadaan aikaan ranteen sijaan olkavarren lihaksilla. (Garam 2000, 212.) Nopea staccato on haastava jousilaji, jota kaikki taitavimmatkaan viulistik eivät välttämättä ikinä opi täysin hallitsemaan. Se on persoonallinen tekniikka, jolle on läpi historian ollut olemassa erilaisia toteutustapoja. Galamian (1990, 64) puhuu oikean käden lihasvärähtelyistä, joiden valjastaminen staccaton käyttöön löytyy vain kokeilemalla erilaisia käsi-, sormi- ja käsivarsiasentoja. Myös Auer (1921, 27) on samoilla

linjoilla ja kirjoittaa, että vaikka kuuluisat viulistit ovat tehneet staccatoa eri tavoin, niin nopein, laadukkain ja mekaanisin staccato saadaan aikaan olkavarrella ja jäykistämällä ranne liikkumattomaksi.

The Strad -lehden artikkeli (Klopčič 2003/2021) kokosi yhteen eri viulistien näkemyksiä nopean, kramppimaisen staccaton suorittamisesta. Siinä tuodaan esille, että nopeus saavutetaan jossain määrin kontrollin kustannuksella. Liike voidaan ajatella aaltoilevana tai kiertävänä kyynärvarren liikkeenä tai joidenkin mukaan pienenä horisontaalisena liikkeenä ranteesta, jolloin tärkeätä on löytää oikea suhde vertikaalisen ja horisontaalisen kaartoliikkeen välillä (curving motion). Jousilajia voidaan lähteä harjoittamaan eri keinoin; pitämällä jousesta kiinni ensisijaisesti etusormella, jännittämällä olkavarsi kokonaan ”kramppaamalla” käsivarren lihakset tai soittamalla tremoloa kärjessä ja sitten liikuttamalla jouta kantaa kohden, jolloin käsivarren liike hävittää tremolon alaspäin kohdistuvan, eli vetojousen, liikkeen. Tärkeätä on kuitenkin, että nopeaa staccatoa tulisi harjoitella varoen ja lyhyitä aikoja kerrallaan, sillä pitkäkestoisella jännitystilalla voi olla negatiivisia vaikutuksia jousikäteen (Klopčič 2003/2021.)

Huomattavaa on vielä se, että työntö- ja vetojousella suoritettavat nopeat staccatot poikkeavat toisistaan toteutustavaltaan ja haastavuudeltaan. *Työntöjousella* tehtävä staccato suoritetaan kallistamalla jouta pois päin itsestä. Tällöin kyynärpää ja ranne ovat korkealla normaaliin asentoonsa nähden. Etusormen kautta kohdistetaan paineenvaihtelu kieleen, joka aikaansaa äänen napakan alukkeeseen. Jousen vauhti pidetään mahdollisimman hitaana. (Galamin 1990, 64; Garam 1972, 52.) Staccaton toteuttamiseen työntöjousella auttaa myös käsivarren tuominen lähemmäksi vartaloa, jolloin jousen leikkauspiste kielellä on vino ja jousi piirtää kieleen nähden loivaa ympyrää myötäpäivään (Galamin 1990, 64).

Vetojousella tehtävä nopea staccato on työntöjouseen nähden haastavampi. Jousi kallistetaan itseensä päin, jolloin ranne laskeutuu alas, mutta kyynärpää on edelleen ylhäällä, kuten työntöjousistaccatossa. Jouta kontrolloivat sormet ovat peukalon lisäksi etusormi ja keskisormi; nimetön ja pikkusormi eivät osallistu jousen pitämiseen. Nämä kolme sormea ovat ne, jotka välittävät paineen kielelle. (Galamin 1990, 64; Garam 1972, 52.) Työntöjouseen nähden päinvastainen liike edesauttaa vetojousistaccatoa; käsivarsi viedään ulospäin, jolloin jousen liike leikkaa kieltä vastapäivään (Galamin 1990, 64).

Lentävä staccato esiintyy yleisimmin työntöjousella. Nimensä mukaisesti lentävässä staccatossa jousi irttaa hieman kielestä ja se saadaan aikaan joko kyynärvarren rotaatiolla tai sormilla, käyttämällä avuksi jousen kimmoisuutta. (Garam 2000, 213.) Jousen asento on kallellaan ja käsivarsi sekä ranne ovat melko korkealla. Jousi pyritään pitämään lähellä kieltä ja sitä käytetään kiinteää staccatoa runsaammin. Etusormen kiertäminen jousen ympärille voi helpottaa jousen hallintaa. (Garam 1972, 53.)

Vaikka staccatolla on soittajasta riippuen erilaisia toteutusvariaatioita, vaakasuora sormiliike (ks. 2.2.2) on usein tärkeässä osassa tekniikan toteutusta. Sormiliikettä seuraa käden ja käsivarren joustava, jatkuva liike jousenvedon loppuun, jonka jälkeen sormet palautuvat lähtöasentoonsa (Galamin 1990, 66.)

3.7 Spiccato

Spiccato on hyppivä jousilaji, jossa jousi lähtee liikkeelle kielen yläpuolelta ja irtoaa takaisin ilmaan osuttuaan kieleen. Kun jousi laskeutuu kielelle, sitä liikutetaan samalla horisontaalisesti. Spiccatossa jousella on siis sekä vaakasuora, että pystysuora liikerata, jota voi ajatella kaaren muotoisena. Kaaren loivuudesta, eli siitä missä suhteessa vaakasuoraa ja pystysuoraa liikettä yhdistellään, riippuu syntyvän äänen laatu ja sävy. Jos vaakasuoraa liikettä on enemmän, jolloin liikekaari on loivempi, ääni on pyöreämpi ja pehmeämpi. Jos taas pystysuoraa liikettä on enemmän ja liikekaari jyrkempi, syntyvä ääni on napakampi ja iskevämpi. Myös se mitä korkeammalta jousi pudotetaan kielelle lisää äänen voimakkuutta ja terävyyttä. (Galamin 1990, 63; Garam 2000, 207–208.)

Käytetyn jousen pituus ja kohta vaihtelevat. Tyypillisimmin spiccatoa soitetaan jousen kahdella alakolmanneksella. Jos haluttu sävy on leveä ja hidas, soitetaan lähempänä kantaa, kun taas nopeampi ja lyhyempi sointi saadaan aikaan keskemällä jouta tai hieman sen yläpuolella. Hyvin lyhyttä ja purevaa spiccatoa voidaan soittaa aivan jousen kannassa, jolloin pystysuora liike kieleen nähden on hyvin jyrkkä ja liikkeen suorittaa olkavarsi. Kärjessä spiccatoa soitetaan harvemmin, mutta siellä soittaessa tarvitaan runsaasti kyynärvarren kiertoa ja jouta pidetään hyvin kallellaan. (Galamin 1990, 63.)

Johtuen siitä, että spiccatossa liike lähtee ilmasta ja jouta joudutaan kannattelemaan, joudutaan myös käsivartta ja rannetta pitämään totuttua korkeammalla. Spiccatossa tarvittu pystysuora liike, jonka avulla jouta kontrolloidaan kielelle ja siltä pois, saadaan aikaan *kyynärvarren käännöllä* (ks. 2.2.3). Samalla kääntöön lisätään vaakasuoraa liikettä. Liike lähtee käsivarresta, mutta myös käsi ja sormet osallistuvat spiccaton toteutukseen *pysty- ja vaakasuorilla liikkeillään* (ks. 2.2.2). Kun spiccaton nopeus kasvaa, myös käden ja sormien rooli lisääntyy. Sormien hienoinen vaakasuora liike lisäksi parantaa jousen kulun suuntaa ja edistää äänenlaatua. (Galamin 1990, 63; Garam 2000, 208.)

Spiccatoa soittaessa hyödynnetään jousen omaa kimmoisuutta; sitä kohtaa missä jousi luontaisestikin pomppii. Tasapainon tunteen saavuttamisessa auttaa myös rystysten pitäminen alhaalla. Jousen kallistuskulma on niin ikään tärkeä ja vaihtelee jousen kohdan mukaan; kannassa jousi on kallellaan, painopisteellä ja keskellä lievästi kallellaan ja kärjessä hyvin kallellaan. (Garam 1972; 54–55.)

Jousen kallistuskulmaan, siihen minkä verran jouhia osuu kielelle, on kiinnitettävä erityistä huomiota kieltenvaihtojen yhteydessä, sillä se vaikuttaa äänen tasaisuuteen. Kieltenvaihdot itsessään tulee tehdä koko käsivarrella, johon yhdistyy kyynärvarren kääntö. Jotta jousi pysyy paremmin hallinnassa, tulee välttää sen nostamista liian kauas kielistä. (Galamin 1990, 63; Garam 2000, 208.)

Auer (1926) lähestyy spiccatoa detachén kautta, jossa etusormi kohdistaa painetta jouseen ja kieleen. Spiccato syntyy, kun tuo paine hellitetään, jolloin jousi alkaa pomppia tasapainopisteellä. Liikettä kontrolloidaan ranteella. (Auer 1926, 26.)

3.8 Sautillé

Sautillé on spiccaton (ks. 3.7) tavoin pomppiva jousilaji, mutta eroaa siitä siinä, että sautilléssa jousi lähtee kieleltä, kun spiccatossa se lähtee aina ilmasta. Sautilléssa hyödynnetään voimakkaasti jousen kimmoisuutta. Parhaiten jousi lähtee yleensä hyppimään jousen keskipaikkeilla, mutta soittopaikkaa voidaan hieman varioida riippuen jousen yksilöllisistä ominaisuuksista ja sautilléen halutusta nopeudesta; hitaampi ja voimakkaampi sautillé suoritetaan hieman lähempänä kantaa, ja nopeampi ja hiljaisempi lähempänä kärkeä. (Galamin 1990, 64; Garam 2000, 209.)

Sautilléssa liike lähtee olkavarresta ja elastisella, matalalle asemoidulla ranteella on sen onnistumisessa tärkeä rooli. Liike johdetaan nopeasta, kapeasta ranne-detachésta. Ote jousesta on kevyt ja vaikka painopiste on etusormella, sen kontaktia jouseen on herkistettävä ja myös muut sormet on pidettävä kepeinä. Pikkusormi ei saa painaa jouta, vaan sen tehtävä on olla passiivinen. Kynnärvarsi kääntyy sisäänpäin, jolloin käsivarsi on samalla korkeudella jousen kanssa ja liike kohdistetaan sormiin. Sormet tekevät pysty- ja vaakasuorien liikkeiden (ks. 2.2.2) yhdistettyä variaatiota, kuten kädenkin liikerata (ks. 2.2.2). Jos sautilléen sävyä halutaan voimakkaammaksi, saadaan sitä lisäämällä olkavarren liikettä. (Galamin 1990, 64; Garam 2000, 209–210.)

Heli Untamala (2022) jakaa näkemyksen siitä, että sautillé ainakin aluksi on helpompi hahmottaa keskittymällä etusormeen. Hän kuitenkin painottaa, että sautillé pohjautuu detaché-jousitukselle, eikä näin ollen onnistu pelkästään etusormeen keskittymällä. Mitä siis tulee nimettömän ja pikkurillin rooliin, ne osallistuvat kevyesti käden tasapainottamiseen sautilléen aikana. (Untamala 26.3.2022, tiedonanto 1).

3.9 Ricochet ja arpeggio

Ricochet on jousilaji, joka hyödyntää täysin jousen luontaista kimmoisuutta. Siinä soitetaan monta säveltä samalla jousella käyttämällä annettua alkuimpulssia. Alkuimpulssi lähtee ilmasta kielen yläpuolelta, ja jousen osuessa kieleen aiheuttaa sen pomppimisen. (Galamin 1990, 65; Garam 2000, 213–214.)

Liike lähtee ranteesta, jonka annetaan pudota alas kynnärvarren sisäänpäin käännöllä (ks. 2.2.3). Pystysuoraa sormiliikettä käyttämällä (ks. 2.2.2) jousi iskeytyy kielelle jousen painopisteellä ja kimpoaa siitä vapaasti ilmaan. Jousen pystyasento, jolloin kielellä on mahdollisimman paljon jouhia, edesauttaa haluttua pomppimista. Pomppimisen, eli ricochet'in nopeutta säädellään jousen eri soittokehillä ja sillä, miten korkealle jousi päästetään hyppimään. Ricochet toteutetaan jousen kahdella yläkolmanneksella ja se on sitä nopeampi, mitä lähempänä kärkeä soitetaan. Etusormi auttaa kontrolloimaan jousen kimpoamista; pieni paineen kohdistaminen etusormen kautta mataloittaa ponnahdusliikettä ja samalla nopeuttaa sitä. Myös alkuimpulssin lähtökorkeudella voidaan vaikuttaa ricochet'in nopeuteen. (Galamin 1990, 66.)

Kun ricochet yhdistetään *arpeggioon* (murtosointuun), jousi lähtee G-kieleltä, käy järjestelmällisesti kaikilla kielillä ja palaa takaisin G-kielelle. Se on neljän sävelen sointu, jossa alkuimpulssi aikaansaa aksentin G-kielellä vetojousella soittaessa, muttei yleensä enää lähtiessään työntöjousella E-

kieleltä. (Galamian 1990, 67; Garam 1972, 59.) Alkuimpulssi tehdään pystysuoralla sormi- ja käsiliikkeellä (ks. 2.2.2), jonka jälkeen käsivarsi jatkaa ja kuljettaa saumattomasti joususta toistuvissa kielenvaihdossa (Galamian 1990, 67).

On tärkeää, ettei käden liikettä yritä pakottaa. Arpeggion toteuttamisessa on hyvä huomioida myös käsivarren korkeus; jotta G-kielen aksentti ja alkuimpulssi saadaan onnistumaan, täytyy käsivarren olla hieman korkeammalla ja vastaavasti laskeutua alemmaksi juuri sen verran, että jousi tavoittaa E-kielen. (Auer 1921, 31.)

3.10 Havaintoja termistöstä ja merkintätavasta

Lähdekirjallisuudessa on pientä vaihtelua käytetyn termistön suhteen. Esimerkiksi samasta jousilajista saatetaan puhua eri nimillä, riippuen eri maista ja toisaalta samalla jousilajilla voidaan toisinaan tarkoittaa nykyisin erillisiksi jousilajeiksi laskettavia tekniikoita. Tällaisia tuli vastaan etenkin Auerilla (1926), joka vaikuttaa luokittelevan *sautillé*n yhdeksi *spiccato*n muodoista jakamalla *spiccato*n *thrown* ja *springin* muotoihin, joista *springing* vastaa *sautillé*n kuvausta. Lisäksi hän käyttää esimerkiksi portatosta termiä *semi-staccato* ja lentävästä *staccato*sta nimeä *staccato volant* (Auer 1926, 26, 15).

Toisaalta myös jousilajien nuottikuvissa on havaittavissa variaatiota; Garam (1972) käytti portaton merkitsemisessä sekä viivaa, että aksenttimerkkiä nuotin yhteydessä ja *martelé*a hän merkitsi lisäksi aksenttimerkillä (Garam 1972, 50–51). Galamian käytti *martelé*n nuottiesimerkeissä myöskin aksenttia, mutta sen ohella kiilamaista tai tavallista pistettä. Käytetyn merkintätavan vaihtelua selitti muun muassa käytetty jousen määrä. Tavallinen piste nuotin päällä esiintyy lisäksi ainakin *spiccato*n, *sautillé*n, *staccato*n ja *ricochet*'n yhteydessä (Galamian 1990, 61–66; Garam 1972, 51–57).

Heli Untamala (2022) toi esille orkesterimuusikon näkemyksen työelämästä. Aina haluttua jousilajia ei ilmaista nuoteissa sanallisesti, vaan merkinnöillä, kuten edellä mainitut pisteet, viivat tai aksentit. Haluttua soinnin sävyä tai tekniikkaa selvennettäessä, käytetään esimerkiksi termejä *”on string”* tai *”off string”*, tarkoittamaan onko kyse kielellä tapahtuvasta vai irtonaisesta jousilajista. Nuottikuva ei itsessään ole absoluuttinen totuus halutusta soinnista; esimerkiksi neljäsosanuotin yhteydessä oleva viiva voi joissakin musiikkityyleissä ilmaista *kannatellun detaché*n (ks. 3.2) tyylistä kevennettyä ja eroteltua kuulokuvaa, kun taas esimerkiksi Sibeliuksen musiikissa vastaava merkintä toteutetaan laulampana ja pidempänä, enemmän toisiinsa sidottuna. (Untamala 5.4.2022, tiedonanto 2).

4 PEDAGOGISEN KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI

4.1 Taustat ja tavoitteet

Pedagoginen kehittäminen valikoitui opinnäytetyön toteuttamistavaksi omien henkilökohtaisten tarpeiden pohjalta, sillä halusin vahvistaa tietämystäni ja olemassa olevaa osaamistani jousilajeista ja helpottaa niiden harjoittelua. Koen, että valmistuvana viulunsoitonopettajana haluan pystyä tarjoamaan oppilaille mahdollisimman laadukasta opetusta, joka toteutuu esimerkiksi monipuolisen teorian tietämyksen ja paremman instrumentinhallinnan kautta. Henkilökohtaiset viulistiset päämääräni siintävät aina horisontissa ja siinä onkin mielestäni koko instrumentin harjoittamisen suola; omassa soitossa löytyy aina jotakin kehitettävää, koskaan ei ole ”valmis”.

Konservatorio- ja ammattikorkeakouluopintojeni aikana käytiin opiskelijoiden kesken usein aktiivista keskustelua viulunsoitosta ja muun muassa näistä keskusteluista olen saanut käsityksen, että monet muutkin viulistit kokevat vaikeuksia ja epävarmuutta jousilajien kanssa. Olemassa olevat suomalaiset viulukoulut, kuten *Iloinen viuluniekka*, *Viuluni soi* ja *Colourstrings*, joiden avulla lapsena itsekin osin opiskelin, sisältävät jossain määrin jousilajiharjoituksia, mutta eivät juurikaan selitä kirjallisesti, miten jousilajeja harjoitellaan.

Opetusmateriaalin rajallisuuden sekä omien ja viulistituttavieni kokemusten pohjalta minulle on muodostunut käsitys, että jousilajien opetus on ollut pitkälti opettajan ohjaamisen ja sanoittamisen varassa, eikä oppilas esimerkiksi kotona harjoitellessaan ole useinkaan voinut lukea ohjeita saamaansa harjoitteeseen. Tämä ainakin omalla kohdallani on vaikuttanut siihen, että opetetun asian sisäistäminen jäi aikoinaan vaillinaiseksi.

Tietoa jousilajeista on kuitenkin tarjolla erillisissä tekniikkateoksissa, kuten Ivan Galamian *Galaminin viulumetodi* (1990), Lajos Garamin *Jousen taikaa* (1995) tai Simon Fischerin *Basics - 300 exercises and practice routines for the violin* (1997), mutta kukin aiheesta kiinnostunut oppilas joutuu näkemään vaivaa ja ensin etsimään sopivan teoksen ja sitten hakemaan asian ytimen runsaan tiedon seasta, jos haluaa paneutua siihen. Moni hyvä teos on lisäksi englanninkielinen ja suomenkielissäkin käytetty kieli voi olla hankalatajuista, joka saattaa osaltaan vaikeuttaa tiedonhankintaa ja asian ymmärtämistä.

Samankaltaisia opinnäytetöitä jousilajien harjoittamisesta on aiemminkin tehty. Hiirikoski ja Rainio (2009) kertovat opinnäytetyössään havainneen saman ongelman yleisesti käytettyjen oppimateriaalien suhteen; että ymmärrettävä, informatiivinen ja johdonmukainen ohjeistus jousilajien osalta on ollut hyvin heikkoa. He keskittyivät opinnäytetyössään luomaan esiharjoitus- ja alkeismateriaalia jousilajien opetteluun. (Hiirikoski & Rainio 2009, 16.) Itse suuntauduin kehittämistyössäni jo pidemmällä oleviin opiskelijoihin ja opettajiin. Esimerkiksi tarkistuslistoilla käytetty kieli ja tiedon mahdollisimman tiivis sanallistaminen edellyttää käyttäjältään kykyä itsenäiseen opiskeluun. Lisäksi kehittämyöni ei sisällä lainkaan vaihteellaisia harjoituksia.

Pedagogisen kehittämistyön tavoitteena siis oli paitsi luoda itselleni jousilajeja selkeyttävä ja niiden harjoittamista tukeva opiskelumateriaali myös tarjota uutta opetusaineistoa muille viulupedagogeille. Jousilajien ydinasioiden kiteyttämisellä ja kokoamisella pyrittiin lisäksi tehostamaan muidenkin

suomalaisten viulunsoitonopiskelijoiden itsenäistä tekniikan harjoittamista. Listojen perimmäinen tarkoitus oli helpottaa asian ymmärtämistä ja haltuunottoa riippumatta siitä onko sen käyttäjä viulupedagogi vai pitkälle edennyt itsenäinen opiskelija.

4.2 Kehittämistyön eteneminen

Kehittämistyön tekeminen lähti liikkeelle tutustumisesta olemassa oleviin samankaltaisiin opinnäytetöihin sekä suomalaisiin viulukouluihin ja niiden jousilajiopeuttamiseen, joissa nähtiin puutteita ja perusteita kehittämistyön toteutukselle. Lisäksi käytiin läpi olemassa olevaa suomenkielistä ja englanninkielistä jousilajikirjallisuutta. Lähdemateriaalia arvioitiin ja valikoitiin kriittisesti ja siihen haettiin ehdotuksia myös muilta viulisteilta. Käytetyksi valikoiduista lähteistä koostettiin opinnäytetyön teoriaosuus, ja tämä kehitti omaa asiantuntijuuttani aiheesta.

Oman työskentelyn ja tarkastelun ohella tiedon luotettavuutta ja olennaisuutta arvioi opinnäytetyön asiantuntijaohjaaja. Hyväksytyn teoriaosuuden pohjalta luotiin kehittämistyön tuotos, tarkistuslistat. Myös niitä käytiin läpi ja arvioitettiin ohjaajalla sekä valikoidulla pienellä kohderyhmällä. Saatujen kommenttien perusteella tarkistuslistoja kehitettiin edelleen toimivampaan muotoon, kunnes ne julkaistiin opinnäytetyön liitteenä.

4.3 Tiedonhaun menetelmät

Opinnäytetyön tietoperusta rakentuu viulun äänenmuodostukseen vaikuttavista jousen ja jousikäden ominaisuuksista, jousikäden fyysisistä liikkeistä, jousen kehittymisestä ja sen vaikutuksesta jousen käytettävyyden monipuolisuuteen nykypäivänä sekä kymmenestä jousilajista. Kehittämistyön syventymisen kohteeksi valitut jousilajit olivat *detaché*, *legato*, *portato*, *martelé*, *collé*, *staccato*, *spiccato*, *sautillé*, *ricochet* ja *arpeggio*. Näiden lisäksi on olemassa muitakin jousilajeja, mutta ne rajautuivat työn ulkopuolelle niiden harvinaisemman käytön vuoksi.

Opinnäytetyöhön etsittiin ensin lähteitä Kuopion Taideyliopiston kirjaston hyllyiltä ja kun tämä valikoima oli kartoitettu, siirryttiin varsin nopeasti sähköiseen tiedonhakuun. Tätä tehtiin muun muassa relevanttien hakusanojen avulla, joiden asianmukaisuus testattiin ensin Fintossa (Yleinen suomalainen asiasanasto). Näitä asiasanoja käyttämällä suoritettiin erilaisia tietokantahakuja muun muassa Finnassa, Google Scholarissa, Theseuksessa ja Melindassa suomeksi ja englanniksi. Lisäksi käytiin läpi jo olemassa olevien opinnäytetöiden lähdeluetteloita, joilta poimittiin sopivimmilta vaikuttavia lähteitä lähempään tarkasteluun.

Syvemmän tarkastelun kohteeksi valittiin teoksia arvostetuilta viulistipedagogeilta, joiden teokset ovat tunnettuja Suomessa ja maailmanlaajuisesti. Työssä hyödynnettyjä lähteitä olivat esimerkiksi kuuluisien pedagogien Ivan Galamianin, Carl Fleschin, Lajos Garamin, Simon Fischerin ja Leopold Auerin tunnetut teokset viulutekniikasta ja nämä kirjat sisälsivät paljon yhteneväistä tietoa jousilajeista. Lisäksi vinkkejä kirjallisuuteen kysyttiin opinnäytetyön asiantuntijaohjaajalta Heli Untamalalta, jolla olikin pitkälti samat näkemykset kanssani tärkeimpien viulutekniikkateosten suhteen.

4.4 Luotettavuus ja etiikka

Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt noudattamaan hyvää lähdeviitekäytäntöä. Teoriaosaan lähteistä koottu tieto oli sisällöltään samankaltaista ja tuli vastaan useassa eri pedagogin teoksessa. Vanhin käytetty lähdemateriaali oli Leopold Auerin kirja vuodelta 1921, mutta hänen ajatuksensa ja havaintonsa teknisistä asioista olivat edelleen suurelta osin yhteneväisiä myöhempien pedagogien näkemysten kanssa. Myös muut vanhemmat teokset sisältävät edelleen paikkaansa pitävää informaatiota jousilajeista sekä jousen ominaisuuksista ja kehityksestä.

Varmistin käytettyjen lähteiden luotettavuuden ja asianmukaisuuden Heli Untamalalta. Hän kävi lisäksi läpi opinnäytetyön luvut *Merkittävä ja monipuolinen jousikäsi* sekä *Jousilajit* ja antoi palautetta, jonka pohjalta muun muassa muokkasin tekstiä ymmärrettävämpään muotoon. Opinnäytetyön ohjauspalavereissa käydyissä jousiteknisissä keskusteluissa nousi jatkuvasti esiin yhtäläisyyksiä asiantuntijaohjaajan ajatusten ja teoriakirjallisuuden välillä, mutta niistä saatiin myös uutta näkökantaa asioihin. Tarkistuslistalle poimitut ydinkohdat käsiteltiin niin ikään yhdessä asiantuntijaohjaajan kanssa ja näin pohdittiin listoille valitun informaation paikkansa pitävyyttä ja oleellisuutta. Listojen versioita lisäksi arvioitiin muilla viulistituillani ja kehitettiin heidän suullisen palautteensa pohjalta, jonka koen osaltaan lisäävän työn luotettavuutta.

Kehittämistyön tuloksena syntyneet tarkistuslistat esittävät perehtymiseni pohjalta omaksutun tiedon omin sanoin tiivistettynä. Sitä kiteytettiin tarkoitukseen soveltuvaksi siinä määrin, että asiansisällön ymmärrettävyys säilyy. Kielessä ja tekstin koossa kiinnitettiin myös huomiota helppolukuisuuteen ja käytetyt ilmaukset ovat tarkasti harkittuja.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa olevat valokuvat ovat itseni ottamia ja muokkaamia. Malli, joka esiintyy osassa kuvia, antoi hyväksyntänsä kuvien käyttöön opetusmateriaalissa. Kuvissa olevien jousitekniisten asioiden, kuten soittokohdan ja liikkeen suunnan oikeellisuutta käsiteltiin yhdessä asiantuntijaohjaajan kanssa. Kuvien itsessään on tarkoitus toimia kirjallisen kuvailun tukena jousikäden eri liikkeiden kohdalla, jotka saattavat olla hankalia hahmottaa pelkän sanallisen kuvailun perustella. Sivuilla käytettiin lisäksi piirrettyä jousen kuvaa Pixabay.com:sta (OpenClipart-Vectors 3.4.2022/Miettinen 2.3.2022), jonka käyttöoikeus varmistettiin kuvatietokannasta.

5 JOUSILAJIKOHTAISET TARKISTUSLISTAT

5.1 Asiasisältö

Jokainen lista on jäsennetty samalla idealla. Sivun yläreunassa oleva "post-it" -elementti luonnehtii jousilajin kuulokuvaa tai summaa sen idean, kuten legaton kohdalla "kaksi tai useampi ääniä soiteaan samalla jousenvedolla" (ks. liite 1/Legato ja portato) tai lentävän staccaton "kevyt, eroteltu artikulaatio" (ks. liite 1/Staccato (lentävä)).

Jousilajin esiintymistä nuottikuvassa havainnollistaa kunkin jousilajin yhteydessä oleva esimerkkikuva. Muita käytettyjä kuvia ovat jousen liikerataa havainnollistava kuva (ks. liite 1/Spiccato ja collé) ja tyypillisintä sointikohtaa esittävät kuvat jousesta sautillén (ks. liite 1/Sautillé) ja martelén (ks. liite 1/Martelé) kohdalla sekä jousen jakoa demonstroiva kuva legatossa ja portatossa (ks. liite 1/Legato ja portato).

Muut jousilajin harjoittamisen kannalta olennaiset asiat on listattuina check-merkkien yhteyteen, kuten mikä on jousen kallistuneisuus kieleen nähden, millainen on liikkeen suunta ja miten painoa käytetään. Esille nostetaan mitkä osat kädestä osallistuvat jousilajin suorittamiseen eniten.

Listoilla on myös muita tärkeitä huomiota kuten nopean staccaton yhteydessä (ks. liite 1/Staccato(nopea)) varoittaminen liiasta harjoittelusta rasitusvammariskin vuoksi. Tiettyjen jousilajien kohdalla kiinnitetään huomiota kielten- ja jousenvaihdot (ks. liite 1/Detaché ja liite 1/Spiccato ja collé) ja pomppivien jousilajien (sautillé, spiccato, lentävä staccato, ricochet) kohdalla mainitaan tärkeänä tiedostettavana asiana jousen kimmoisuuden hyödyntäminen.

5.2 Ulkoasu

Jousilajikohtaiset tarkistuslistat on luotu Canva.com -sivustolla, joka on internetin ilmainen graafisen suunnittelun nettisivu esimerkiksi mainosten ja postereiden tekemiseen. Ohjelma valikoitui käyttöön sen helppouden ja monipuolisuuden vuoksi. Olin tutustunut sivuun aikaisemmin toisen opintojakson puitteissa, joten se oli minulle ennestään tuttu ja hyväksi havaittu. Canva.com -sivuston osittainen maksullisuus kuitenkin asetti rajoitteita ulkoasun toteuttamiselle. Esimerkiksi ilmaiseksi käytettävien värien määrä oli rajallinen. Lisäksi koin paikoittain elementtien hienosäädön kömpelöksi, jonka vuoksi en saanut aseteltua esimerkiksi check-merkkejä täysin tasaisin välein.

Visuaalisen ulkoasun kohdalla koin tärkeäksi tarkistuslistojen selkeyden ja johdonmukaisuuden. Halusin ilmeestä informatiivisen, mutta miellyttävän ja hain sitä erilaisten värikokeiluiden, fonttien, elementtien ja niiden asettelun, kuvien ja tekstin sijoittelun ja muokkaamisen kautta. Käytetyt elementit pyrin valitsemaan ja käsittelemään sellaisiksi, että ne eivät häiritse sivun tasapainoa. Listat toistuvat samankaltaisina; niissä on toistuvat osat lähes aina samalla tavalla aseteltuina.

Päädyin kuitenkin muutaman jousilajin kohdalla siihen, että sijoitin kaksi jousilajia samalle sivulle. Tällöin ulkoasun suhteen suoritettiin pientä symmetristä variaatiota; viulun kuva tuli keskelle sivua ja check-kohdat molempiin reunoihin. Fontin kokoa jouduttiin myös hieman vaihtelevaan, jotta sivulle saatiin paremmin sovitettua pidempiä sanallisia ohjeita. Esitetyt jousilajien ydinkohdat valikoitiin ja

muokattiin sanallisesti mahdollisimman tiiviiseen, mutta helppotajuiseen muotoon. Tiedon ymmärrettävyyttä testattiin myös kolmella muulla viulistilla, joista yksi on musiikkipedagogi ja kaksi muuta pedagogiopintojensa loppuvaiheessa.

Listoilla käytetyt nuottikuvaa havainnollistavat nuottiesimerkit, kuten marteléssa piste nuotin päällä, on tehty Paint-ohjelmalla. Sivulla esiintyvä piirretty kuva jousesta on Pixabay.com:in (OpenClipart-Vectors 3.4.2022/Miettinen 2.3.2022) ilmaisesta kuvatietokannasta ja sitä on muokattu Paint-ohjelmalla osoittamaan jousilajien yhteydessä muun muassa soittokohtaa jousessa. Myös valokuvaa jousesta harkittiin, mutta sivujen ulkoasuun sopi lopulta paremmin piirretty jousi.

Muun muassa listojen fonttikoon sopivuutta sekä yleistä asettelun näkymää testattiin tekemällä listojen välitulostuksia koossa A4 ja A5. Koska lopulta osa listoista muodostui informaation määrältään runsaammiksi ja fonttia jouduttiin siksi pienentämään, luovuttiin aikeesta toteuttaa sivut A5 kokoisina. Tässä koossa osa tekstistä olisi lihavoinnista huolimatta jäänyt liian epäselväksi. Osalla listoja on liitettyinä jousilajien yhteyteen havainnekuvia, muun muassa jousen jakamisesta tai siitä jousen kohdasta, jossa tekniikka suoritetaan. Kaikkien jousilajien kohdalla ei kuitenkaan nähty varsinaista kuvan tarvetta tai halutun asian kuvaamiseen ei löydetty tarpeeksi selkeätä ideaa.

5.3 Muokkaus palautteen pohjalta

Listoja kehitettiin asiantuntijaohjaajan ja testaavan kohderyhmän kommenttien perusteella. Niihin muun muassa lisättiin joitakin kohtia, esimerkiksi hitaan staccaton kohdalla maininta etusormen kontaktista sekä hiottiin sanavalintoja. Käytettyjä termejä oikaistiin, kuten milloin tarkoitetaan ”pronaatiota” ja milloin ”rotaatiota”. Joissakin kohdissa asian ymmärtäminen edellytti hieman pidempien lauserakenteiden käyttöä. Esimerkiksi pyrkimys maksimaaliseen tiivistämiseen jätti paikoittain liikaa arvailun varaan, kuten liikkeeseen osallistuvien jousikäden osien listaaminen peräkkäin; ”käsivarsi + kyynärvarren kääntö + käsi + sormet” spiccaton yhteydessä. Tätä sanallistettiin lisää. Myös plusmerkkien käytöstä luovuttiin lopulta ja korvattiin ne muun muassa pilkuilla.

Palautetta tuli muutamista äidinkielellisistä seikoista, kuten pisteiden johdonmukaisesta käytöstä, sekä joistakin pilkku- ja kirjoitusvirheistä. Nämä korjattiin lopulliseen versioon. Listoilla oli myös alkujaan harjoitusvinkkejä jousilajeihin olemassa olevasta etydikirjallisuudesta, mutta ne päädyttiin poistamaan, sillä niiden ei katsottu tuovan juurikaan lisäarvoa sivuille. Tämän elementin poistaminen toi lisäksi kaivattua lisätilaa.

Muu saamani palaute listoista oli, että ne koettiin miellyttäväksi katsoa ja aiheeltaan kiinnostaviksi. Ydinkohtien katsottiin olevan hyvin esillä ja pääsääntöisesti ymmärrettävästi ilmaistuina. Listoille liitetty kuvat nähtiin niin ikään informatiivisina ja tarpeellisina.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen opetti paljon uutta ja vahvisti jo olemassa olevaa osaamistani monipuolisesti. Paneutuminen jousilajeihin, jousen historiaan, jousikäden liikkeisiin ja äänenmuodostukseen valikoidun lähdekirjallisuuden pohjalta syvensi instrumentillista ymmärrystäni. Aineiston keruu ja teollinen kirjoittaminen kehittivät tiedonhaun taitoja, lähdekirjallisuutta ja asiakielen käyttöä. Laajalaisen materiaalin läpi käymisen myötä löysin lisäksi paljon erinomaista teoriakirjallisuutta viulunsoiton yhä syvempää perehtymistä ajatellen. Opin myös opaslehtisen tekemistä ja pääsin käyttämään luovuuttani sen visuaalisessa suunnittelussa. Työkennellessä asiantuntijaohjaajan kanssa käytiin hedelmällisiä keskusteluja, joiden pohjalta sain edelleen lisää näkökulmia ja ajatuksia jousilajien tarkasteluun.

Sain varmistusta käsitykselleni viulukoulujen vähäisestä sanallisesta ohjauksesta jousilajien suhteen, kun kävin niitä läpi opinnäytetyötä tehdessäni. Kirjallisen ohjauksen puutteelle on varmasti monta syytä. Ehkä sen tarkoitus on olla hämmentämättä oppilasta liialla tietomäärällä tai tavoitella selkeää visuaalista ilmettä. Mahdollisesti taustalla on myös ajatus siitä, että koska opettaja joka tapauksessa joutuu konkreettisesti selittämään jousilajit oppilaalleen, ei erillistä selostusta tarvita oppikirjan sivuille.

Musiikkioppilaitokset elävät kuitenkin murroskautta, jonka seurauksena esimerkiksi aikuisten aloittavien oppilaiden määrä opetuksessa on lisääntynyt. Käytetty oppimateriaali on siitä huolimatta samaa mitä lapsilla, vaikka aikuinen kykenisikin käsittelemään tietoa laajemmin ja varmasti hyötyisi pidemmistä kirjallisista ohjeista harjoittelunsa yhteydessä. Ehkäpä seuraava askel viulukoulujen kehityksessä voisi olla materiaali, joka itsessään sisältäisi runsaamman tekniikkaohjeosion, lisäliitteen tai täysin erillisen tekniikkaoppaan *Opettajan ja vanhempien oppaan* tavoin.

Kehittämistyöni tulosta, tarkistuslistoja, puolestaan voisi halutessaan lähteä jatkokehittämään vielä monipuolisempaan suuntaan. Ne olisivat pedagogisesti kattavammalla ja niiden kohdeyleisö laajenisi, jos niiden yhteydessä olisi konkreettiset, asteittaiset harjoitukset esimerkiksi liitteenä. Yhteiskunnan digitalisoitumisen vuoksi informaatiota on saatavilla mitä erilaisimmissa muodoissa ja erityisesti videoiden käyttö tiedon jakamisen välineenä on kasvattanut suosiotaan. Myös jousilajeista löytyy runsaasti video-ohjeita ainakin Youtube-palvelusta, mutta ne ovat pitkälti englanninkielisiä. Moni oppilas voisi hyötyä suomenkielisistä jousilajien opetusvideoista, joista olisi mahdollista ottaa mallia kotona harjoittellessaan.

Tarkistuslistoja testattiin muutamalla kohdeyleisöksi soveltuvalla henkilöllä, joilta saadulla palautteella sivuja kehitettiin toimivimmaksi. Siitä huolimatta laajemmalla kohdeyleisöllä testaaminen olisi varmasti tuonut vielä lisää kehittämisideoita ja näkökulmia sekä lisännyt sivujen luotettavuutta. Tässä tuli kuitenkin vastaan opinnäytetyön valmistumisella asetettu aikaraja.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa jousikäden eri liikkeitä havainnollistavat kuvat olivat osa laadultaan parempia kuin toiset. Esimerkiksi sormien liikkeet ovat hyvin hienovaraisia ja koin hyvin haastavaksi saada niitä kuvattua tarpeeksi selventävästi. Tämän vuoksi jätinkin lopullisesta versiosta pois sormien pystysuorien ja vaakasuorien kääntöliikkeiden kuvat. Myös muutamassa muussakin kuvassa olisi parantamisen varaa, mutta koen kuitenkin, että ne onnistuvat kohtalaisesti välittämään

ajatuksen tarkoitettusta liikkeestä. Jälkeen päin sain kuviin kehitysehdotuksen, että ainakin joidenkin liikkeiden havainnollistamisessa olisi voinut auttaa, jos mallin käsivarteen olisi liimannut värillistä teippiä, joka olisi liikkunut käden liikkeen mukana. Uutta kuvaussessiota ei kuitenkaan enää ehditty lähteä toteuttamaan tätä kokeillakseni.

Kaiken kaikkiaan olen kuitenkin tyytyväinen koko opinnäytetyön prosessiin. Opinnäytetyöprosessi valmistumiskevään aikana oli intensiivinen, mutta todellakin mielenkiintoinen ja opettavainen. Koen hyötyneni paljon valitusta aiheesta ja sen toteutustavasta; se palveli suuresti omaa oppimistani ja soitollista ja pedagogista kehitystäni tässä vaiheessa instrumenttiopintojani. Huomaan, että asioihin perehtyminen on avannut minulle uusia näkökulmia ja ymmärrystä aiheeseen ja lisännyt itsevarmuuttani jousilajien opettamisen suhteen. Kehittämistyön tuloksena syntyneet tarkistuslistat ovat sellaiset kuin niiden tarkoituksena oli; niille valikoitu informaatio on esitetty selkeästi ja lyhyesti ja niiden ulkoasu on onnistunut. Uskon, että luomani tarkistuslistat tulevat kulkemaan soitto- ja opetusurani mukana tulevaisuudessa. Yhteen kootut ydinasiat helpottavat jatkossa opitun ylläpitämistä ja toimivat tarvittaessa näppäränä muistin virkistäjänä. Opettaessani jousilajeja oppilailleni, voin listojen avulla myös ohjata heitä refleктоimaan omaa soittoaan; toteutuvatko listoilla esitetyt asiat omassa soitossa ja jos ei, niin löytyisikö sieltä ratkaisu ongelmaan? Toivon lisäksi, että muutkin jousitekniikan kanssa kipuilevat voivat hyödyntää listoja ja saada niistä uusia näkökulmia soittoonsa.

LÄHTEET

- Aho, Keijo 2009. Kamarimusiikin taito: ohjaajan opas. Nurmes: Classicus Oy.
- Auer, Leopold 1921. Violin playing as I teach it. New York: Dover Publications 1980.
- Auer, Leopold 1926. Graded course of violin playing. Book 7, Difficult grade (Advanced bowing). New York: Carl Fischer cop.
- Dell'Olio, Pepina 2009. Violin bow construction and its influence on bowing technique in the eighteenth and nineteenth centuries. Florida: Florida State University College of music.
- Flesch, Carl 1939. The art of violin playing. Book one, Technique in general applied technique. New York: Carl Fischer cop.
- Fischer, Simon 1997. Basics: 300 exercises and practice routines for the violin. London: Peters cop.
- Galamian, Ivan 1990. Galamianin viulumetodi. Sibelius-Akatemian julkaisuja 3. Helsinki: VAPK-kustannus.
- Garam, Lajos 2000. Lahjakkaan viulistin kasvatus. Helsinki: Yliopistopaino.
- Garam, Lajos 1995. Jousen taikaa. EST-Julkaisusarja. Helsinki: Sibelius-Akatemia.
- Garam, Lajos 1972. Viulunsoiton peruskysymyksiä. Helsinki: Fazer.
- Hiirikoski, Emmi & Rainio, Anna 2009. Mestarijousisti jo alusta alkaen. Valmistavia harjoituksia seuraaviin jousilajeihin: portato, martelé, sautillé, spiccato, staccato ja ricochet. Opinnäytetyö. Musiikin koulutusohjelma. Metropolia. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4040/Mestari1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 1.3.2022.
- Klopčič, Rok 2003/2021. Staccato - one of the most controversial elements of right-hand technique. Artikkelit The Strad -verkkolehdestä 12.11.2021. <https://www.thestrad.com/improve-your-playing/staccato-one-of-the-most-controversial-elements-of-right-hand-technique/13972.article>. Viitattu 7.3.2022.
- Lannes-Tukiainen, Sirpa, Kiiski, Leena & Manninen Tarja 2003. Viuluni soi. Viulukoulu 1. Helsinki: WSOY.
- Lannes-Tukiainen, Sirpa, Kiiski, Leena & Manninen Tarja 2005. Viuluni soi. Viulukoulu 2. Helsinki: WSOY.
- Menuhin, Yehudi 1987. Kuusi viulutuntia. Porvoo: WSOY.
- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 4.4.2022. Kontaktipisteet numeroituna. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.
- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 4.4.2022. Sormien pystysuora liike. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.
- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 4.4.2022. Sormien vaakasuora liike. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.
- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 4.4.2022. Sormien käännös pituusakselin ympäri. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.
- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 4.4.2022. Käden pystysuora liike ranteesta. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.

- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 4.4.2022. Käden vaakasuora liike ranteesta. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.
- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 6.4.2022. Kyynärvarren auki – kiinni -liike. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.
- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 6.4.2022. Liioiteltu liikepari kyynärvarren kääntöliikkeestä. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.
- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 4.4.2022. Kyynärvarren kääntöliike. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.
- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 4.4.2022. Olkavarren pystysuora liike. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.
- Miettinen, Jenni 2022. Valokuva 4.4.2022. Olkavarren vaakasuora liike. Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio.
- OpenClipart-Vectors / 27385 images. Julkaisuaika tuntematon. Fiddlestick Violin Bow - Free vector graphic on Pixabay. <https://pixabay.com/vectors/fiddlestick-violin-bow-violin-155454/> Viitattu 3.4.2022. Tekijän muokkaukset 2.3.2022.
- Stowell, Robin 1922. The Cambridge companion to the violin. Cambridge: Cambridge University Press.
- Szilvay, Géza 2018. Colourstrings violin ABC: handbook for teachers and parents. Helsinki: Fennica Gehrman.
- Szilvay, Géza 2008. Viuluapinen: opettajien ja vanhempien opas. Helsinki: Fennica Gehrman.
- Szilvay, Géza 2010. Yellow pages of the Colourstrings Violin School 3. Basic bowings. Helsinki: Fennica Gehrman.
- Untamala, Heli 2022. Opinnäytetyön teoriaosuuden kommentointi. Suullinen tiedonanto 1. Savonia-ammattikorkeakoulu 26.3.2022.
- Untamala, Heli 2022. Kehittämistyön tuotoksen kommentointi. Suullinen tiedonanto 2. Savonia-ammattikorkeakoulu 5.4.2022.
- Usma, Anna-Maija 1988. Iloinen viuluniekka 1. Helsinki: Fazer.
- Usma, Anna-Maija 1974. Iloinen viuluniekka 2. Helsinki: Fazer cop.
- Usma, Anna-Maija 1975. Iloinen viuluniekka 3. Helsinki: Fazer cop.

LIITE 1: JOUSILAJIKOHTAISET TARKISTUSLISTAT

Kansilehti "Jousilajien Tarkistuslistat – Taitavan jousitekniikan ytimessä"

Detaché

Legato ja Portato

Martelé

Spiccato ja Collé

Staccato (hidas ja nopea)

Staccato (lentävä)

Sautillé

Ricochet ja Arpeggio

Jousilajien Tarkistuslistat

Taitavan jousitekniikan ytimessä

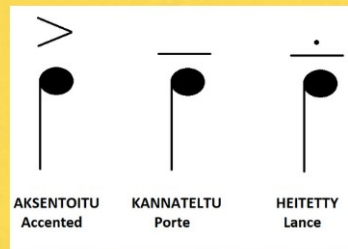
Jenni Miettinen

Detaché

Soitetaan yksi nuotti yhdellä jousella, jonka jälkeen jousen suunta muuttuu.

Ilmentäminen nuoteissa joko merkeillä (aksentoitu, kannateltu, heitetty) tai ilman.

AKSENTOITU: Äänen alussa aksentit, pidempi kuin martelé.

KANNATELTU: Äänen alussa paino, joka kevennetään. Kuulokuvassa erotellut äänet, muttei selkeitä taukoja äänen välillä.

HEITETTY: Lyhyt ja nopea jousenveto, ei aksentoitu! Selkeät tauot äänen välillä.

- Veto- ja työntöjousi samankuuloiset (jousen tasainen paino).
- Käsivarren oma paino.
- Etusormen kontakti jouseen; sormi nojaa, muttei paina.
- Tasaiset, äänettömät jousenvaihdot.
- Rentous olkapäästä sormiin.
- Soitettaessa hidasta detachéta kärkijousella, liike enemmän kyynärvarresta.
- Jousen kannassa myös olkavarsi aktivoituu.
- Soitettaessa nopeaa detachéta, liike enemmän ranteesta.
- Joustavat sormet.

Legato

Kaksi tai useampia ääniä soitetään samalla jousella.

Tasainen jousi. Huom. Jousen kärjessä käden nojalla äänen tasaisuus.

Ei taukoa äänten välillä.

Huolellinen jousen jakaminen.

Huolelliset jousenvaihdot, kun legato jatkuu.

Kieltenvaihdossa kielen ennakointi ja pienet kielikulmat.

Vasemman käden artikulointi (sormien aktiivinen nostoliike) ja koordinaatio.

Portato

Legato, jossa jousi pysäytetään äänten välillä.

Äänten alussa paino ja sitten kevennys.

Hyvin pieni tauko äänten välillä.

Käden pronaatio.

Olkavarsi ja olkapää rentona.

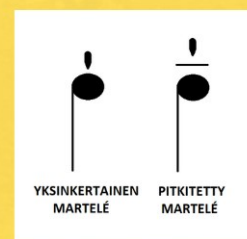

Etusormen kontakti.

Jousen jakaminen legatossa yhtä suuriin osiin.

Martelé

Napakka ja terävä artikulaatio, kuin kielen "puraisu".

Aksentti joka äänen alussa ja äänten välissä pienet tauot.

YKSINKERTAINEN: Ääni aksentin jälkeen lyhyt.

PITKITETTY: Ääni aksentin jälkeen pitkä.

Tyypillisin soittokohta jousen kärkipuolella.

- Paineen vapautus välittömästi liikkeen alussa etusormen kevennyksellä.
- Kevyt ja nopea jousi aksentin jälkeen.
- Ajoitus tärkeä: etusormen paine, liike, paineen vapautus, vauhti.
- Kaikki jouhet kielellä, jousen kulkusuunta suora.
- Ranne alhaalla, kyynärvarren pronaatio ja joustavat sormet.
- Kyynärvarsi aktiivinen.
- Harjoittele marteléa myös kokojousella.

Spiccato

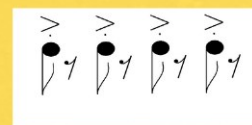
Erotteleva artikulaatio.

Detaché-liike, joka irtoaa kieleltä.

Pomppiva jousi, vrt. sautillé.

- Soittokohta jousen kahdella alakolmanneksella.
- Liike lähtee ilmasta ja palaa ilmaan.
- Kaareva jousen liike, horisontaalisen ja vertikaalisen liikkeen suhde.
- Liike lähtee käsivarresta. Kyynärvarren rotaatio suorittaa kaarevan jousen liikkeen, johon osallistuvat myös käsi ja sormet.
- Ranne aktiivinen!
- Ennakointi kieltenvaihdossa.
- Jousen kimmoisuuden hyödyntäminen.

Collé

Martelémäinen artikulaatio.

Nyppivä kielen "puraisu".

Soittokohta lähellä jousen kantaa.

Liike lähtee ilmasta ja palaa ilmaan.

Aktiiviset sormet koukistuvat ja ojentuvat kielikontaktissa. Käsivarsi nostaa jousen pois kieleltä.

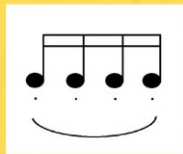
Jousi "puraisee" kieltä, paine vapautuu heti jousenvedon alussa.

JOUSEN LIIKERATA D-KIELEEN NÄHDEN SPICCATOSSA:

Loivempi: Ääni pehmeämpi.
Jyrkempi: Ääni terävämpi.

Staccato (hidas)

Kuin marteleá samalla jousella.

Max nopeus
n. 88 bpm.

Staccato (nopea)

Persoonallinen
tekniikka.

"Kramppistaccato"

Jännitys ei hellitä.

Jousi pysyy kielellä.

Aksentoitujen äänten välit kevennetään.

Sointikohta jousen kärkipuolella.

Terävä artikulaatio.

Etusormen kontakti.

Jousi pysyy kielellä.

Koko käsivarren ja ranteen jäykistys.

Vetojousella:

Kyynärpää ylhäällä ja ranne alhaalla. Jousen kallistus itseän päin. Peukalo, etu- ja keskisormi kontaktissa jouseen.

Työntöjousella:

Kyynärpää ja ranne koholla, jousi pois päin itsestä. Etusormen kontakti, hidas jousi.

Varo liikarastitusta!

Staccato (lentävä)

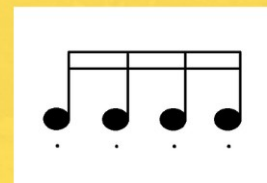
**Kevyt, eroteltu
artikulaatio.**

**Esiintyy
yleisimmin
työntöjousella.**

- Jousi irtoaa kielestä.**
- Jousen kimmoisuuden hyödyntäminen.**
- Toteutetaan kynärvarren rotaatiolla ja sormilla (sormet aktiivisin osa).**
- Käsivarsi ja ranne koholla, jousen "kannattelu".**
- Jousi hieman kallellaan, ei välttämättä kaikkia jouhia kielellä.**
- Runsaampi jousen käyttö vrt. muut staccatot.**

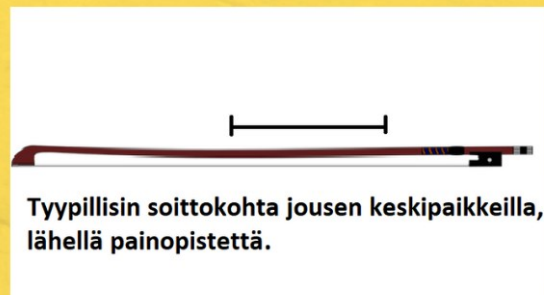
Sautillé

Jousen "puu pomppii"

Kuulokuvalta kuin
nopea spiccato.

Napakka artikulaatio.

Tyypillisin soittokohta jousen keskipaikkeilla,
lähellä painopistettä.

- Liike lähtee kieleltä eikä irtoa kielestä paljoa.
- Jousen kimmoisuuden hyödyntäminen.
- Soitetaan painopisteellä.
- Etusormen kontakti jouseen ja kevyet sormet.
- Liike lähtee olkavarresta ja sitä jatkaa joustava ranne.
- Kynärvarren pronaatio ja liikkeen kohdistaminen sormiin.
- Hidas ja vahva sautillé lähempänä kantaa.
- Nopea ja hiljaisempi sautillé lähempänä keskijousta .

Ricochet

Erotteleva artikulaatio.

Jousi irtoaa kielestä.

Arpeggio

Ricochet yhdistettynä kaikkien kielten kautta kulkevaan murtosointuun.

- Jousen kimmoisuuden hyödyntäminen.
- Alkuimpulssi aloittaa vapaan pomppimisen painopisteellä.
- Jousen kulma, kaikki jouhet kielellä.
- Etusormi kontrolloi painetta ja ricochetin nopeutta.
- Kyynärvarren rotaatio pudottaa ranteen välityksellä jousen kielelle.
- Pikkusormi ottaa kontrollin palauttavalla työntöjousella.

Jousen kimmoisuuden hyödyntäminen.

Alkuimpulssi aksentoi vetojousen.

Alkuimpulssi tehdään pystysuoralla sormi- ja käsiliikkeellä.

Käsivarsi jatkaa liikettä.

Huom. Käsivarren korkeus kielten mukaan.

